

१ वाल्मीकीय रामायण १
 २ अथात्म रामायण २
 ३ नैषधीय ३
 ४ रघुवंश ४
 ५ गीतगोविन्द ५
 ६ पाराडवीय ६
 ७ किरात ७
 ८ माध ८
 ९ कुमार ९

चन्द्रोदय नाटक १०
 मेघदूत ११
 सत्तैकादशमहाकाव्य ॥

१२ चन्द्रोदय नाटक काव्य
 टीका पुस्तक मिदम् ॥ ॥

को
 कुंठितियां मोदयतीति कोमुदि ॥
 १ मुदरुर्वे ॥ रुर्वयतीति ॥

आशा काव्य

2.530

ASNA ARCHIVES

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ चत्वारि वायुवक्त्रं नरुहृहृहृ मुक्तिरिष्टाय नवाकमिदं विधेयं
 नोमियवमन्त्रं॥ यत्प्रसादं वक्ष्ये प्रोक्तं सर्वं कृतं गिवं॥ नामं वदवर्गां वाचं वन्दमन्दन
 नादवः॥ ॥ जन्माद्यस्य भावदन्ति जगन्मः॥ एयस्य भाधर्मनं व्याख्यातः॥ प्रह
 तिरूमानिति कृष्णदिहीनं यः॥ यः कर्त्तव्यं मयि जगन्नायः॥ सुखिना गणिता खर्वतीर्थः १
 कनामगच्छति हितायः॥ सास्तु नः॥ एयसा॥ ॥ न्यायानानि नीवृत्तिवसुधार्थी धीवसिंहं नृप
 त्वं वृत्तिनटीकायः॥ प्रगम्य विज्ञानवृद्धवा लवंशः॥ धीमान् विहन्तु कवस्य पूजः॥ कनातिटीका
 सुधियां सुखाय प्रवाधवत्तादय नाटकः॥ रानू सैरुव नृविषका गनदू निवृत्त्यपदार्थविव

कः॥ अतना उ सुधियां द्दिमादं साधुवाधदिमं गूदपाकजः॥ राभाः॥ षट्दर्शनानि सकला
 वी॥ तीर्थगर्वाः॥ स्मृतिन्यायानि सदमसत्यथयूतान् वदा प्रमाणादिकं॥ कावद्याकवत्त
 यल्लेकनियुतां ययः॥ विद्यां विदूः॥ ज्ञानं निवृत्तिवृत्तिं सकलं गत्व प्रवाधादयः॥ ॥ तथा
 पिवाधः॥ त्ववगादविज्ञाः॥ यमं विनष्टं प्रयत्नं निगुटं॥ तथाप्युपनिषत्तं क्व वलीयकः॥ प्राक्तन
 दर्शनं॥ ॥ यवाचत्तादय नत्वत्ता यययार्दनामि विमूढवगाः॥ तथापि वाधः॥ त्ववगाः
 कवाद्या क्रियानयि स्यात्खलू नदिवकः॥ सर्वं भूमिप्रसन्नं नमवगादिर्वृत्तिं किवाप्ति
 ममाहस्ययथापि प्रतिलावती॥ तथापि भ्रातृमालं यसदस्यद्वितीयं॥ रसदीवा दकन्याः

रमभाक्काकर्माकाक्षिवपयःपूरोषदत्ताननः

ये सद्दिविद्यविद्यकिरिः॥ नृपादो नावत्सर्वविद्यारिः॥ सकललक्षणविद्यावदः॥ सकलवद
वदान्तकलक्षणसकललक्षणवदः॥ सकलवदसविद्यावदः॥ संसात्रसुखविमूखामूमूदूमहा
कावूलिकः॥ कृष्णमिश्रः॥ सुविज्ञानीयकागयनसकविद्यास्वरूपानिवृपयनादः॥ स्वमयसं
सानसागवनिमग्नसकललाकमूर्जिहीर्षनाटककोरुकव्याजनष्टिगानादिवसायदर्शनन
समूह्यादयनसकललाकाना॥ प्रत्यक्षीकृत्यवदान्तसिद्धान्तवसप्रधानं प्रवाधयिर्दुप्रवाधव
द्वाद्यारिधनं नाटकमात्रमाणा नान्दीक्षकमवतावयनि॥ ॥ मध्याक्षाकृत्यादि॥ अ
स्यार्थः॥ तन्मदः॥ उपासः॥ अवाधयामः॥ कीदृशं तत्। साध्यानन्दीद्यनतवानन्दी। अनन्दरूप
सर्ववायुर्जलनो जलक्षिति रितित्रिलोक्यमुं श्रीलति॥ यत्तत्वीविदुषानिमीलति पुनः सन्मोगिभोगोपमं साध्यानं दुरुपास्यहेतुदं मलं स्वात्माववो

2

॥ २ ॥

मिथ्यार्थः। चित्सदानन्दवक्त्रनिष्पन्नः। अमलनिर्मलः। अविद्यात्कविषयद्वियक्षाप्रवागवह्निः।
अथवानामद्वयकसंविह्वलदोषैवपत्रासृष्टः। पुनः कीदृशः। स्वात्मावधारः। आत्मैवस्वस्वद्व
यामवावधारयस्यति। आत्मावधारः। स्वस्मादरिन्नावधारमिथ्यार्थः। ज्ञानद्वयमति यावत्तवि
क्रान्त्यमैवं नित्यान्तदहद्वियमनः। प्राणातिविक्र। वाय्विकादिमत्तातिविक्रमिथ्यार्थः। न किं।
यदज्ञानगन्धेलाक्षे मूलीलनिप्रकाशना। कनद्वयः। सर्ववायूक्षालनाजली। किनिविनिगति
न्यकालनयवत्। गात्मकमिथ्यार्थः। मध्याकाशमयी। विकासूपयः। ध्रुवः। जमद्वयमिथ्य
र्थः। यदज्ञानगन्धेनियस्याज्ञानन्दज्ञानमिनिप्रकाशः। उदयः। पिसमासः। वायस्यतिमत्तन।

यस्याहानं जीवाणि नमस्तु नवक विषय निरुलं । निश्चिर्यं नमं निववर्धनि वंजनमिनिप्रुथाः
वक्रलिभूहाननिभधगुनि वंजनं अविद्यालनवदिनमित्यर्थः । जीवात्मा पत्रमात्मा च द्विविध
आत्मा जीवात्मा प्रतिगवीना वच्छिन्नः पत्रमात्मा सर्वसावर्ण विववर्धनमनसु यत्राहानं वक्राणि
महानं जीवस्य वमजनकं । मायां यद्युक्तिं विद्यां मायि नयत्रमन्त्रमिति प्रुथा वाक्कलमायित्वा ३
शिक्षानां गीतायामपि । मम माया दूषयति । स्वयमवर्गवर्गैवारिधानां । रूढवपकद्वयं
मूलग्रन्थसूटीक्याकं । यूँसः ४ संगः ४ समूहि गस्यत्यत्र वक्रलिमाया संगः ४ कः ४ संगः ४
थममहं न स्य संगः ४ मायार्थमनः ४ संगः ४ नूजः ४ रूढ्यगमायार्थः संगः ४ कः ४ वस्तुनमुपनिविष्टः

दिनाडोपाधिकः ४ संगः ४ नि । सांख्यमनव । वायुवितिकमलसृष्टिः ४ नयथा । कश्चिदीयगर्गपनिष
दि । नदतमाशा नदगुलकाकारणस्य लि । नदस्य गतिमात्रसदृकतलदतमाशा कृद्वै स्यर्गद्व
यगुलकवायानृत्यलिः ४ गगनरूपतनमात्रा सदृकता नदस्य गतिमात्रा कृद्वै स्यर्गद्वयगुलः
ककालनात्यलिः ४ गगनरसमात्रसदृकतलदस्य गतिरूपतमात्रा सदृकतलदस्य गतिरूपतमात्रा कृ
द्वै स्यर्गवसकृद्वै लकजलात्यलिः ४ गगनगन्धतमात्रा सदृकतलदस्य गतिरूपवसतमात्रा कृद्वै स्यर्ग
रूपवसकर्पयगुलकद्वितिरूपलिः ४ वनदर्थयति पादकं । अग्नदीयमववदवाक् । प्रमानस्य
नलिखितं । सांख्यटीकार्या । ननु को मूर्धा । वाचस्य निमिषेति । मृगरुम्भदृष्टान्तनमूदगनिमुख

सुतर्नाडी नियमितमरुद्धचितवसरंधं'त्याने'शांतिप्रणयणिसमुन्मीलितानन्दसान्ध्य'प्रत्यग्ज्योतिर्ज्ययति'यमिनः'स्य'छलालाटनेत्र

व्याजयन्त्री कृत भिन्न ४८ जगद्धापिचन्द्रार्द्धमौलेः॥

कान्तवलिख्यर्थः विद्यमवभातवनिगच्छतिप्रत्यक्प्रवक्ष्यति॥ अन्त्यादिश्रुतिवक्तान्युचयानि।
 दन्दुसर्वभादिक्रमत्यर्थः। कीदृशं जगन्वाप्नोतीति जगद्व्यापि। अथवा यद्व्याप्यमोलिविगम्य।
 समस्तपदमव। कीदृशस्य यद्व्याप्यमोलयमिनः॥ सत्यासक्त्यादिं सावकचय्यापि विग्रहायमाः
 स्तेऽर्थवशित्युक्तस्य। कीदृशं श्रुतिः॥ अन्तर्गतनि। अन्तर्गती। सूक्ष्मान्तातीनस्यानियमितनानि
 ब्रह्मनमवृत्तार्थेति वक्तव्यं यथैतत्प्रत्यक्षानिर्गमरुथा। कीदृक्कयूनः॥ समन्तीलदिनि। समन्ती
 लिना अन्तर्गतनसदिनि विरुमित्यर्थः॥ कदासति। स्वान्तमनसि गन्तुं प्रवर्तयति। गन्तुं प्रवर्तयति। गन्तुं प्रवर्तयति।
 ४कवर्गवर्त्यर्थः॥ स्यष्टिनि॥ स्यष्टीललाटवर्धनक। तद्वाजनव्यकीदृशमित्यर्थः॥ जगच्चक्षुःकनाटक

वाधदयः साधनं नृनि। कोहलसुसुभानयूयवनादी। नदूक। दवताधर्ममस्कावर्मगला
 नरुपा० का० नाद्यादोमन्थनयसु सानादीकथनवृधे० अस्मिन्नर्थेनादीयूयसुतिया० नर्तव्यं
 सुभानावतीत्यर्थः॥ नादी। अथ कथयवाधितसुदक्षानमन्वतां विकवर्के कत्ववक्तव्यं मयत्वा
 यदाह नृणां। नृणप्रकृत्यन्तसूटीकथयसावयिदुमाह॥ अलमतिविस्तृतं अदिशसीति सक
 लसामन्त्रादिनाप्रकृतिनिर्वचनेनेमाह॥ वलवदविनिवरुत्यादिनापत्रिपथियातसाम
 थ्यमाह॥ प्रवलनप्रत्यादिनावाध्यावलाह॥ निखिलत्यादिनाख्यातिमाह॥ समस्तानादिनात
 तामयत्वमाह॥ यन्मयत्वत्यादिकुरुलमयनस्यस्यार्थः धनिनावसमस्तानात्यन्तवाक्यपद

नीताक्षयं क्षितिमुज्ज्वलपतेर्विषक्षान्यक्षारक्षायती। सतिरभूत्प्रधितैरमातैः। सावज्जमस्य विहितं क्षितिपालमौलिमालाञ्जितं भुवि पयोनिधिमेघलायी॥
 तद्वत्संतिरसप्रयोगाभिनयेनात्मानं विनोदयितुमिच्छामः॥ यद्येत्त्वं मन्त्रमवद्विहस्यमिश्रेण बोधवत्प्रोदयनामनाटकमभिनीय भवतः समर्पितमासीत्॥

या। यथाखल्वित्यादि। नृणापदयाविवकानिद्रूपयनिसहस्रसूददः सखावतामित्रस्यवाहः ४
 प्रकाशकस्यकीर्तिवर्मगः कीर्तिः ४ ख्यातिवर्मयस्यति। दवस्ययूनिमनः ४। दिविजयवापाया
 हंकावयूविकोविषयप्रकृतिः ४ विपकाकामकाधदयः प्रसाधयादिकृत्वात्। वकावतासं
 यमवतीकृतिः ४। गनीनरागायननत्वात्। अमात्यायमनियमादयः ४। सांघाश्वानंयुं अर्चिनं
 वृद्धियापनियुजितं। गनकवसप्रयोगाभिनयः ४। उपनिषन्निद्रयर्ण। अत्मायासर्नवा अत्मा
 वरधनव्यवृत्तिवचनात्। गननिविद्धियापनमस्यार्थकं गनकसनापलदिगावसः ४। सुखवि
 षः ४। तद्वत्तुवदिः ४। अथोः ४। अथोः सप्रवन्मूखाः ४। नितिकिकाणुः ४। यथाधवद्यादयमिति। प्रकृष्ट

तद्वत्तुवदिः श्रीकीर्तिवर्माः पुरस्तादभिनेतव्यं भवता सति काले पतेसपरिषदः तदेवलोकनाय कुतूहलमिति। तद्वत्तु। गहंगसागृहीणी मारुयसंगीतकमनु
 परिकल्पने पथाभिमुखमवलोक्य॥ आर्षे इततावदागम्यतां॥ प्रविश्य तदीश्वरसिंहासनेषु सुविधीषु तिष्ठन्ः॥ अर्थः विदितमेव भवत्या॥

अथान्ति॥

वगालत्रयावाद्यविणम्रासुर्वात्रलिनेऽनदिनेऽ॥ मूथवा॥ नृकपालानां यवसूरादिनालत्र
 पगद्यविणमसदसत्रलिनेऽनृथनऽयिगार्वांगलायवके नयनिविगनेऽमप्यपंचममादि
 प्रकनलविहृनेऽकीटनेऽप्रवृत्तसावनिलथनिप्रवृत्तनिलऽननप्रकृत्यनिकविकरु
 कूटानिकंरागागयऽसमूहाऽनययानिकुरुवागिविक्लिद्रागिनेव्यकाऽप्रकागिताऽपर्वने
 ॥ मूथवा मूथिगद्यऽसमूद्यथाननयमार्यति। कालाननयपिगम्यनीत्यर्थऽकथावाद्यवद्वान्वय
 वन्धकीर्तिवर्माननप्रतिस्सुप्रधाननिष्ठावाक्कलागपालनामासकलागम्यविद्यापात्रगऽ
 ननयकीर्तिवर्मास्वनाश्चिषिद्यस्तित्रीकृताऽतंतथाविधमवगम्यतनलगपालनवाक्कलास्व

तेनचशांतपथप्रस्थितेनात्मविनोदनार्थप्रवोचवदोदयंनोदकंमभिनेतुमहमादिहोस्मि॥ नदादिश्यतांभरताःवर्गिकापरिगृहाय॥ नटीतविस्मयं॥

स्वरावसिद्धगानकवसप्रधानवाक्कीर्तनसावाद्यार्थाद्रुनीकृत्यनयस्यावात्रवाद्यरुर्व। नदन
 वलवावकागाननयदिपनिनाकल्लनवाक्कलस्वसूतंयगल्लुनामानीमसेत्यप्रकृत्यगद्यावाकी
 र्तिवर्मास्तिनानकव्यापिनऽननयवाक्कलद्वयिनननयस्यसकमानसागपालथनसंम
 यमनूनीयवाक्कलयनाययाचितऽननलगपालनस्वराविककनूगमयमानसनस्वकीया
 स्वविद्यासामर्थ्यमवलंब्यथदिक्कनवाजंकरुसंयमनिर्कृत्यसकलविषयकानिरुत्यकीर्तिव
 र्मसकलामाहवर्माननप्रवृत्तयनमूथथविर्गकार्यरात्रसमर्थकीर्तिवर्मापूननपिस्तित्रीक
 नन्ति॥ धनिना। मूथ्यात्मपदं। कीर्तिवर्मादिप्रकृत्यऽकवर्गनीर्वनवर्गनीयस्यनिकप्रकृत्य

लमपालाविषकः १०० नस्यासद्विषयनिवात्रात्समाग्नपालनात् । अर्थर्थाणीनस्याः पालनात्
 प्रत्यर्थिपृथीयनयामाहामाहप्रहृतयः ८ तानि किं ह्यश्रुविद्यायादकम्पनीकृतः १० यत्रमात्मासात्मः
 शर्वयूनः १० यापितायनतस्य विषकयर्गसिचनिनानिः १० निहासादि । संयममहमिथगीनवीरग
 आत्ययविषकनमाहामाहजिनन्ति । नादाश्रुणिमाथेध्वयप्रायकालमहादयवाक्यानि यादुध
 नगवृक्षानानाविधविद्याः ८ तदूकक्रियापिण्णार्वागलान्ति । मनस्यादि । मनरापालनधनिनावि
 वकन । ननेववृद्धि नववृद्धसकल्यध्वसायाद्यापात्रन्ति नदादिर्थात्तरिवतान्ति नवतान
 दन्त्यमनः १॥ ॥ अस्मीयमित्यादिश्रुयमर्थः १॥ अश्वयमाश्वयः यननिजुजुवतविक्रमेकनि

२

रसितसकलराजमल्लना । अश्रुः कृष्णकठिनकादल्लनिर्वतववर्षदहल्लग्ननिकवजर्जनी
 कृतदुवगतवंगमालं । प्राकृतयोर्वायार्थानियमन्तिवचनान् । वहलवविसंगत्यानिनकमः १॥
 स्वरुसुविक्रियनिर्वतवनियनर्तनाङ्गसुसमूर्किगाह्ममामङ्गमहामहीधनसहस्रं ।
 अग्रापिलिन्नकः १॥ अमहुजदल्लनवमल्लनस्यनियाननयूक्तिः सकलपदानिप्रवगल्लिलं
 तस्यसंद्यागायन । नादगं कल्लुसिन्यभवमागर्वनिर्मथ् । अयकमल्लकावः १॥ सर्वप्रमभूमन्वनन
 वकीनसमूर्द्रासादिनासमल्लविजयलक्ष्मीः १॥ तस्यसाधनं सकलमूनिजनल्लयनीयववि
 तस्यकथंतादृगडपगमसंवहः १॥ स्वयं १॥ अश्वयमश्वयः निसर्गत्यादिसूगर्मधनिनाशुविक्रगित्व

निश्चयः १॥ अश्वयमश्वयः निसर्गत्यादिसूगर्मधनिनाशुविक्रगित्व

निश्चयः १॥ अश्वयमश्वयः निसर्गत्यादिसूगर्मधनिनाशुविक्रगित्व

हावनेर्मर्त्यप्रदं अविद्यालंघनं विकारं दर्शयति । स्वाहाविकंदृष्टान्न नस्ति वीकवानि । पाल्य
 नि । गथा कल्याणसंसारनि । अपि वद्यादिना ११॥ पालस्यनायायं संतु नर्तकं दर्शयति तदवय
 नशुनामदृष्टान्न नस्ति वीकवानि । गथाहीत्यादि १२॥ काथं १३॥ यनयनशुनामदृष्टान्न नस्ति वीकवानि
 विद्यानियुक्तं अशिक्षकं १४॥ विसर्गना १५॥ का नि । गथा विधवा विधुना । कीदृणं पवहलयादि । नृपा १०
 ११॥ कविशानां वदहलवसाय पूर्वमदृष्टं वदयुगवीपसावराग १२॥ मदसुवसावसंख्यमव १३॥ तयासां
 १४॥ निविर्गुमस्ति कं कपालान्नवलिनी १५॥ दिविनिप्रसिद्धं । मस्ति १६॥ दि कि दमता द्विया मिह्यमव १७
 १८॥ तदवर्षकं तदवपा १९॥ पहावावलि २०॥ यस्मिन्वा विधुनतस्मिन्सा दं सुलभां सयदं । प्राहावकल

याद्यावपदमिति वापा ०१॥ प्राद्याव ०२॥ पद्याव ०३॥ यस्यासौ कृ ०४॥ म्नीवालवृद्धावधिनिधनवि
 विधुत ०५॥ द्यात ०६॥ अस्मिन्प्रसिद्धं ०७॥ तं कंगपागमिति यावत् । अविधि ०८॥ सीमायां । म्नीवालवृद्धा निवि
 निविधवावित्यर्थ ०९॥ कृ ०१०॥ कीदृणं ०११॥ राजन्यादि । राजन्या नामूद्यातठमता ०१२॥ कृ ०१३॥ कृ ०१४॥
 अग्ररागसंख्यं कथनविद्याव ०१५॥ पद्यीति ०१६॥ न ०१७॥ गद्यायमानाद्यावारुयजननीधनायस्यानि
 सतथा ०१८॥ नि ०१९॥ कां नवर्थ ०२०॥ सापिजामदग्निमूनि ०२१॥ गम्यतीति याजना । गमना ०२२॥ वगीत्यर्थ ०२३॥ की
 दृणं ०२४॥ प्रगमनं ०२५॥ कथं ०२६॥ गमनं ०२७॥ कापकलनस्य निसतथा । गथा ०२८॥ शि ०२९॥ ग्रीमान्धर्मार्थसंयन ०३०॥ ग्री ०३१॥
 नसंपरुविति विधि ०३२॥ किं दत्वा स्ववीर्यान् नृपा ०३३॥ कूलं समूहं यविनशी कथं दमराविमवतार्यसा

पिपत्रुनामः कविप्रसूदविनागिनहृत्ताननिवासप्रयोजननिवाद्याननप्रवाहृत। नथयमः
पीति। यनग। पालन। विवकनति॥ अकार्थः॥ यनडक्तिनं कर्तुं निजित्यकीर्तिवर्मनृपतनूद
यः कृतः। यथाविधकनमाहं निजित्यवाधस्यादयः कृतः कर्तुं सनस्यसाभूवमित्युक्तं। ननाशककर्तुं
पथनतत्सूगायगस्कृतिवागत्तेन्यवालकगयाद्यनविधकमाहजयपवाजया। लिखननयर्थथन ॥
हस्यंस्त्वितेनवान्॥ किमधिकमिति नयत्थ। आयायत्यादि॥ सुगमं। डर्लंगत्यादि। अकार्थः। अयं
कामप्रतिगच्छति। कीदृक् डर्लंगत्यादि। अलिङ्गनक्रियाविगणवर्णनयायूलकिननशुभमालि
गितः। प्रीतिष्वनयना। अरावषापकवत्। निश्चयेयुक्तः। अगन्निमदयन्गर्वदर्वयुक्ताकृष्टनान

[illegible]

[illegible]

निप्रयः श्रुताय मरुि प्रायः। रुवना कसूम मयन वन वासने यमनियमादीनां किं कर्तव्यमिति
। मरुि प्रायमूनी यवति मत्साहयति। कृगसुवदमिति सामर्थ्यमिति। सामर्थ्यदग्नयति। पत्य
ति॥ मूपीति या। अनायाति। यद्यपि मम विनिश्चादिकसूममयं तथापि ससूनासूवमयं जगद
। खिलं ममाक्षमरिलिद्यमूद्धर्लमायं धृतिनयति। वयं नृपदं संवाधनं। उवविनत्वनत्वनमय
गजानासीत्यर्थः। तथाहीति कृत्वा तदवदग्नयति। मूहत्या याजालः सूवयति वत्सदित्यादिसू
गर्मा प्रजानां तथास्यासीन् मूगमन्। मनसति। गवः॥ मूधेदं कथावर्यं। मूहत्या गोनमवधूः॥ गे
नमकृण्मयाह वनार्थं गोन गोनमाहर्नि कृत्वा समायातन नृन्दगसाधविनैयका कथा मूदिक

पुत्रामायागशक्ति प्रजापतिश्च स्वकीयां सुगमिनं कथं युपाकषतीति दृष्ट्वा कामवागविद्यावसस्तं च
 कर्मन्तिदितीया कथा। नात्र दयेनालमाहिनी हृष्टा वसन्ति ॥ १३ ॥ नन्दु वयोषधिवाक्केलन
 कलन कलपनि वाशलाश राजमदन हृष्टस्य निवधूना हिनी नाम वलाका वलानीय गृहीता म
 माः ॥ सुग ॥ वृक्ष वलजागा ॥ १३ ॥ ॥ वक्रादिनिर्वधनपत्रित्य अदलनिहतीया कथा विष्णुपूना १३
 ॥ १३ ॥ ॥ उवनान्माथ विधिषु मद्वाला नां कव्वग्रम ॥ कापी स्यर्थः ॥ अनवकुफा विवगद ॥
 नपदमपद ॥ नियदं क्लृप्तं वसुधापदं क्लृप्तं नडागया र्वगवमुना विनिविध ॥ १३ ॥ ॥ निसूखन पुनवानां
 कत्रवपदं नकाव ॥ १३ ॥ ॥ निवधलन ॥ नन्दमर्वना ॥ अयित्वर्ववर्व ॥ नकार्यपत्रतयायो नूषधपिमुतिः

निन्दय ॥ तथापि महावलहायसंयन्ना नातिर्गकनीय ॥ यनस्मस्य विवकस्य यमय मूखा अमात्या
 महावला ॥ १३ ॥ ॥ यनियून नूत्सायति ॥ याननित्यादिना ॥ अस्मा ॥ १३ ॥ कामका धला ॥ १३ ॥ ॥ तथाही
 ति। तदवसूटी कथाति। यममाणस्येव वसूगुयती। सत्याकया हि सावक्रवय्यापि विग्रहायमा
 ॥ १३ ॥ ॥ यार्तजलसूयथा गकं विवकसस्यादिप्यवकानां यमन्तिर्संज्ञा नपयं वसू अहिं साके कका
 पस्यत्यादिका। पस्ययूनग ॥ १३ ॥ ॥ अहिं साका। मम कामस्य यूनमा वक्रवय्यादिय ॥ कला रस्ययूनत ॥ स
 त्याकयाप विग्रहा ॥ १३ ॥ ॥ अदिग्रम नियमादय ॥ नियमापि यं वसंख्या ॥ १३ ॥ ॥ तथाच यार्तजलसूयं।
 प्रलिप्ताननप ॥ १३ ॥ ॥ वसूधया धनमुष्या निर्यमा ॥ १३ ॥ ॥ यमनियमस्यादि। यमनियमो कथितोतिः

विषमासनं। यागं यद्वासनमर्द्धासनं स्वस्तिकासनं वनि। अथ प्रश्नश्च विष्णुदश। प्राणायाम
 १४ वाद्यस्य वायानाकर्षणं। अथ १५ काष्ठस्य वायानिष्काशनं। अथ १६ नृदियायासौर्वाविषयागर्क
 नून्यताप्रत्याहारः। विरुहस्य दण्डविण्णवर्धनं। अथ १७ नृदियस्यैकताननाध्वनं। अथ १८
 निर्गमिन्ध्वनसमाधिः। अथ १९ सिद्धान्तसंग्रहस्मालिद्विविचयकथिताः। अथ २० निर्विकारैकविरुसा
 ध्वनौषक्तनसम्भूतनाजव। अथ २१ यवत्यादि। कथाविनागद्वयः। अथ २२ सतिव्यादि। अथ २३ काथसुविलासा
 लावविण्णः। अथ २४ लीलाविलासाविष्णुलिपित्यादिभूकथिताः। अथ २५ कलिर्वर्कमार्यनर्वयवर्तनयविला
 कनादयः। अथ २६ प्रकाद। अथ २७ नृदियसाध्वः। अथ २८ नृदियवाजावायवभयिकासिनीनास्मनः।

मपि। ब्रह्मयमादोमानसाविकानायालसमर्थमिति। विष्णुषण्येनय। जतयमादयनवपनिम
 णिमधर्ममिति महामाहाय्या। अधर्मः अधमाय्यायमदमानादयः नैर्निर्जिगायमादयः स
 र्वदमायाप्रितारुविष्णुकीत्यर्थः। सूर्यमन्त्रब्रह्मादिसूगर्मा। तथाहीति। तमवदन्त्यति। संह
 तब्रह्मादियुथर्मवाक्काः। संगमनायार्यामनःपूजाजानः। नमनमनसापेलाक्यं विष्टुर्न विविधप्रका
 नलसृष्ट्वा ब्रह्मसमाकीकूलद्वयं जनितमित्यर्थः। नार्यादुपकृतिविद्यामायिर्नयनमन्त्रमिति।
 ब्रह्मापनमात्मनन्नीयनश्चमायासंगडकः। कूलद्वयसूरीकवाति। तस्यवत्यादिनाभूयमर्थ
 वृहदारण्यकप्रथमनादनिर्तः। त्वयाद्रुपाजापत्याब्रह्मादिना। अऊडकृत्यादिनासूगर्मा। एका

मिथ्यादि। महादशाणां प्रकाशमिथ्यसर्वदेवं समूहं स्रुतं। नृनिष्कृतिप्रसिद्धमव। प्रवृत्तिनकमः
 । नृभाहीति। तदवसूटीकवाति। पृथ्वीनिमित्तमिति। सर्वमवस्थादि। यिग्रामेन सा उपार्जितमिति
 पित्रां तावन्नरुतयस्यार्थः। मनसः स्वरावप्रवृत्तिवत्सुखदुःखनष्टविमनसः प्रीतिगावन्नरु
 गति। निवृत्तीदृश्यदुःखदुःखप्रतिवितिगदुःखनष्टविषकादिष्वप्रतीतिविति। नृभां विषकादीनां न १३
 नति। नृविषकादयः। पितृन्मूलनरुदुःखात्पापपदः। नृतिगद। सतं पत्रपापण। नृवत्ति
 ह्यर्थः। संगापावमिति वापा ११। सार्द्धं पापमित्यर्थः। मूळं दुःखस्यार्थः। किं सार्द्धं पापं विद्वधमात्र
 सातवापार्त्तसार्द्धपापं कृतं कृतं शुद्धमज्ञानमयं। अधुना वागुकाविर्मतिदद्या ॥ अधुना प्रविशितं

कमः। मन्त्रितयापीति। संगावत्त्वान्मन्त्रणविषयापीत्यर्थः। मूल्याप्रत्यादि। ताकिं उद्यानी अदि। तर्किं
 मया द्याद्यत। कविर्सर्ग। कीदृशं तत्। विद्यातत्त्वज्ञानं। मूल्यापित्रमज्ञानं। अविषया संगावत्त्वलिः। वि
 द्यामादः। तत्त्वज्ञाननयमज्ञानं नोभ्यतीति संगावत्त्वदृशं न सर्वं विना नरुदुःखादकसीति। तथा
 वपूनिः। विषयामृतममृतं। अमृतं मादः। मूक्तिः केवल्यनिर्वाण। प्रयानि। प्रयसामृतमित्यमव
 सिद्धः। हृदी हृदी। हाधिक हाधिक। हाकष्ट। द्विक निन्दार्थः। अस्माकं कूलवाकसीति कष्टनिन्दार्थः। किं
 वदन्ती मातृमूलकमित्यर्थः। कामवदनी स्वस्ती लयः पूनः पूनद्वि। अधुना यन्ति। तथा किं कर्तव्य
 मिति। प्राजापत्यापजापनिर्वृत्ता तदीयावदवाक्यमित्यर्थः। वृक्षलः पत्रमात्मन उत्पलिः। कृतिः।

लयरुडुल्वक विष्णुमहोदधिसूत्रिप्रयत्न। तत्रवक्तृमूर्तिनासृष्टिरुडुल्व। ननवदकल्वमपिगना
प्रासावसृष्टिपिनिर्मुक्तिनिर्मुक्तिः। गभर्ननिववर्धनिवजनमिनिगुल्यासंगत्वमूर्जितत्वमसृष्टत्वमू
कं मनस्मनयप्रसूयक्रमात् लाकानसूरा। मनादावाश्रुसूराथर्था। कस्मादवमनसप्रवविषकेदावथ
थर्थाययाकन्यायातातामम। मसहादवामहामाहादयः। जननीवप्रवृत्तिश्चसर्वकूलंमहाभाहाख्यः १३
कूलद्वयंभवति। वकावाङ्गदयितुश्चसर्वव। वकावादात्मापितयारुक्ता। मरुप्रलयकल्याणसर्व
मूर्तिवित्यर्थः। निवदानसिद्धान्तसूत्रप्रवाचनविद्यादिसूगर्मा। सूत्रवामाहदन्त्यादि। श्रुधीना
अर्चयल्लावनयारुच्यनर्चयत्यमकः। त्ववयारुजन्मलिवलयधावृत्तिवविगः प्रवार्त्ताभादव

जनयतिर्सीमाहयतिव। श्रुत्यन्तभादनत्यर्थः। सूत्रनवाभाहदायस्मात्तत्रवत्तत्रवतावयाश्र
कूलान्धस्यासुस्याः। अनिरुथनातिर्वाच्यं। श्रुतत्वचरुथेनात्कपी। उर्हंगस्मनयगतस्य
हवस्मनासंगः समन्ताहविनसंगस्मनसूरुगः। प्रकाशमिह्यादिसूगर्मा। वतिविद्यादि। अथप्र
ग्न। अथनस्यावदस्याउत्पत्तिरूपमत्यतिपदात्तं विवकादीनांसंमदासंमता। वार्त्तनिधिर्ता। अ
पवसूगर्मा। वतिविद्यादि। कथंयूनवात्मनाविनागकाविकयाविशयाउत्पत्तिरुद्धविनागेऽस्य
न। कामरूत्यादि। प्रत्यवायगगनत्यप्रत्यवायकावलोभनगच्छन। प्रत्ययवृत्तिपा। अरासर्त। प्र
त्ययाविनागः। प्रत्ययातिक्रमदः। विना। अथावककयावितिविश्वप्रकाशमसूजमलिनया

दिनायुधार्कभवदुदयनि। तस्यार्थः स्वरुचमलिनस्य वक्रगणयस्य रुचदस्य लिः प्ररुचस्यमा
 दिनिप्ररुवः कावर्ण। प्ररुवजन्ममूलस्यादिनिविश्वः। तस्यात्मनश्च दृष्टान्ननस्तिवीकवानिधूमा
 जलधनस्ययदवीस्मर्नप्रायश्चित्तनविनागमन्यश्चानार्णप्रयाति। सदृजमलिनावकाधूमापि
 मद्यर्चप्रायश्चित्तलनमात्मकावर्णनानयनि। ततः सूर्यनयनात्यर्थः। नयथाब्दयादि। अस्मान्नयवि
 कप्ररुतीन्प्रोवालिगीमथः उद्यागपर्वणिपवर्त्तनार्मलक्ष्मीकृत्यलीम्बकास्तीति। अनन्त्या
 दि। अस्माकंजनकनमनसा अहंकारानुवहिन। अहंकाराश्च कवर्णविशेषः। तस्यासिमानाद्या
 पात्रः। तनतस्यासिमत्याः। नमत्यर्थः। अहंकारानुमत्यर्थः। अहंकारानामनवित्यर्थः। जगत्

10

व।

पणियनमात्मापिनेववद्वः। भासादिरिः। सूदरीकृतः। कामब्दयादि। अयानश्च। विवकब्दयर्थ
 । नागदिरिवित्यस्यायमर्थः। यजुषविजानीतिथाजना। कीदृशविवकः। नागदिरिवाहकादि
 । मात्मायादिरिगृहीतः। नागदिरिः। कीदृशोः। स्ववसवाविरिचविविचयस्वच्छप्रवृत्तेः। मान
 धनः। सत्कावसर्वस्वः। कान्तिहान्याकृष्णः। कलनिरुत्तमानब्दवा। निः। प्रतीकयमानब्दतिपावत्
 । मत्यासह। नितीतकेतनया। निः। प्ररुयामत्याविरातीतिवागगीकः। कान्तिव। मलिनतयागगीक
 पदननिर्द्वयः। सौदुदुहिनननिविजुदुषान्नाकविनः। अहंदिनः। अविद्ययावर्णकाल्पवि
 वकनसहगब्दयर्थः। तन्मयूकमित्यादि। निष्कावित्यननविधकसंनिधानकामाननिष्ठता

निधनिनी। विष्कम्भः॥ सीदिय कथनत्रयसूचकः॥ सम्वधः पूर्वपनस्या पापविगमा विष्कम्भ
 ॥ नथ चरु वनः॥ कृणा पितृव्यया प्रायः॥ सर्वध्वानामथा वपि। विष्कम्भकः सविष्कम्भः कथोर्ग
 ग्रार्थसूचकः॥ विष्कम्भयनी विष्कम्भः॥ स्करिप्रवंधाः॥ तिष्ठतुपा ० सर्वस्वनि। स्करयनी निय
 याग आख्यातवद्विकारामसि। स्वार्थकः॥ करुसोप्राधः॥ प्रनिर्मुक्तवर्त्मनः॥ स्करयनी निः १८
 त्यः॥ मेतिषत्वी। विष्कम्भकः॥ ननः॥ प्रविगतिनाजा। मनि। प्रतिसूगर्मी। असावित्यादि। असोजग
 त्यनिः॥ मदादिरिद्धनामादिरिः॥ विवदीनदगमनीयनतियाजना। कीदृगेसे॥ अहंकावपये
 ॥ अहंकावः॥ पनः॥ यथममामिनि विष्कम्भः॥ विष्कम्भजनितास्ममदादयः॥ नर्थाप्रथमाः॥ अहंकावः॥

किं कृत्वा॥ ने॥ सह्यदिरिः॥ पागनने निवध्वा। कीदृगः॥ विदानन्दमयः॥ विद्वयभूतनन्दमयः॥ नि
 र्जना निवपनाधः॥ तियावत्। ननर्वध्यादिसूगर्मी। मनिश्च मुखनार्ग कतायदासां ह्यादियत
 ॥ ससहजानन्दसून्दरस्वरगवः॥ नित्यप्रकाशः॥ स्वरत्सुकलपिडवनप्रकाशः॥ प्रतिविगमगस
 मासः॥ पनमधुयतनत्क। थनेद्विनिने किं वध्वा मरुमाहसागः॥ वदियः॥ राजा विवकसमाध
 हासतनधुनिवपीति। सतनधुनियस्थितिसतथा। उच्चैरत्यधनगानाहृष्टे वदायानूषेपि अवाः
 कमाहादयापि प्रायः॥ धियत्ययि। महादयः॥ कान्यकृष्णवाधियत्यापदग्न्या विनिविधः॥ उच्चै
 वदायानूषज्जम। विगननथापि अनयनिवृत्तापीत्यर्थः॥ अहं॥ स्वच्छपीति। निमलापि। सर्वथाः

के व नूष ऊत । ड दी वि न धी व पि । प्र का गि त धी व पि । प्र व रू ता पि य ता वि त मा न स ४ स द र्ज ४
 य ४ ह्य ज नि । य य स्मा ध ना ४ रू ह र्म सा व य मा न्मा या र्म ग न च म त्त त म द्या त्मा न म पि वि स्म त ४
 अ न र्ता वि न ष न ल न वि स्मा वि न रू ह थ ४ य द्वा । वि त वि स्मा वि न र्ता व क ४ त द स्या स्मी ति श्रु दि
 त्वा द व रू ली ह्ता पि क्रि या का न क नि मि रू मि ति क र्मा न्व य ४ न ल क र्त्वा दि ना ष ४ नि ष ४ १२
 न न र्ता वा द्वा षी ग र्थ द थ न क र्मा नि न ष ४ । न न र्ता व न रू ह र्म वि स्म त्वा नि ति व न । म ति
 मू र्ध न र्ग क र्मा । लं रू नि । न न र्ग का र्था । अ न्ध का न ल रू य सा स द स द य न मि नि व र्का व ४ । य न्मा य या न थ
 रू न म रू प्र का ग सा ग व स्या य रि व ४ । न जा स मा म रू । अ वि वा द सि द्ध या दि । य थ य ४ अ किल कि

वि त न न र्ता व न य रू र्थ व य नि । किल किं वि न र्क द र्थ वा च्य म रू य रू य मा त ना गी त्या दि त । थ य म
 पि म या य न स न्य वि द्य मा ना न य न क र्त्वा र्क का व म म का व स खि त द ४ वि न र्ता व क द रू द न स्वी य
 ता वा न्य व मा त्म न्य य ग म र्थ ती न द रि मा नि न वि ध र्थ त दि षा म पि रू र्थ दू वी क वा ति । प न्थ त्या दि ना
 । त द र्ग य ति । अ न यो मा य या रू टि क म लि व रू र्ता व ४ का म पि वि क र्ति नी न ४ की द रू प्र ग रू म रू
 र्थ ना ना र्थ या कू टि ल या अ र्ग त वि क्रि या पि अ वि न रू नूष ऊत । अ स थ व स्य न दू प । अ रू त्मा न गा पि
 रू वि र्ता य ति । त थ पी ह्य पि न य नूष ऊत । ख लू वा कू ली का व । त थ य रू र्थी व र्ग वि ध र्ग ग रू नि
 श्रि त य रू व ति । प्र रू रू व ति । स म रू रू व ती रू थ ४ म ति वा द । किं यून ४ का व रू य न सा त थ ड द व व

वितद्विद्वद्विद्वत्प्रयतावयति। नाजह्यादिसूगर्मा। पश्यति। प्रगावामनयनासूदवनयनाऽनवाधं
 पूरुषाणां हृदयं सदयं यथासाध्यं वयं विभुकिं नाम मनसा च वक्ति। अयि उ सर्वं कर्तुं शक्यं। स
 माह यन्मीत्यादिसूगर्मा। किं नाम तत्कावली। अस्तीति आदिसूगर्मा। यदहमित्यादिर्वशीयसीष्ट
 दातद्वपमिव यवमन्ध्रत्वं मवयूवाणि गवीनाणि। अपरं सूगर्मा। विद्विधवनदुस्वरावताविधि २०
 यामतिप्रियादि। यादगीमातायूवकाधिकृत्सायां कमनादृग्नवशातः। नाजह्यादिसूगर्मा। अ
 हंकात्रिणयवियूक्तः यविश्रुतिगितः। अस्तीति विद्विधं निधनितः। गवीनस्तु विद्वान्जगत्तन्मा
 सवति सर्वमिति श्रुतः। सवन्निमान् पश्यत्यपि। यथाहंकावममकावादिमायया दर्शितं। तथे

वयं प्रतिजाताहमित्यहंकावाजनकाममेषन्ति मम जननीत्यहंकावादिषू ममान्वयन्ति मम क
 वगः किं कृत्वा विरुस्यन्ति कल्याणं विरुमन्ऽकवगविणमस्तस्मात्स्यन्ति नाकविताडन्यन्ति
 यावत्साकल्याणार्थं पुन्यागद्वयनां। अविद्यामयी मनूवन्। द्युतिता निद्रामति। स्वप्नान्कीट
 ग्मन्वद्विद्वान्मानकान्। आताहं जनकाममेषत्यादिद्वयान्। मतिः अज्ञादृष्ट्यादि। यथ
 वं तत् कथं दीर्घनिद्राविद्राविनवाधयवमन्ध्रत्वं यवाधत्यहिरविश्रुति। नाजह्यादिसूगर्ममिति। कि
 मिति। गणपतृश्रीकारुणासि। नाजह्यादिसूगर्मा। मतिप्रियादि। अन्याः खलूनाः। श्रियः याः सवरुस
 षट्महस्यधर्माधिद्यापावयथिगस्यरुद्धदयस्तिर्न विद्यत्यति। नाजह्यादिमन्ऽकावृष्याज

मनि।मानिन्यान्।दि।अस्यार्थः।यद्यदिरुवतिविषयानयास्यत्यस्यमूर्तंरुद्राणिष्ठमनदाउप
निषद्व्यामयासंगमारुविष्यात्।कीदृशःसत्कावमाणसाध्यान्।ग्रीमानिनीगादृशःयूनःकिंरु
गायाःविप्रविप्रया।गनजनिताःसूयापवात्कर्षसिहिभूर्ता।गत्याश्रुक्लायाःकृगः।निप्रः
द्वादीनामनूकूलनादयकिमापदनादीनांसंगमः।समसनमिनिधनिःयुवा।धादयः।याकज २१
यदादिधामस्तननदिवहाजाप्रदादिहमिकाग्रयानिकमान्।लक्ष्यवकुवीयःसम्यग्गुनादय
भूत्यर्थः।भूजडरुत्यादि।यथर्वकूलप्रशःकूलगनीनगस्यप्रुवसानेनजीवात्मानस्य।
अथवाकूलवर्गगतस्यप्रुवादिपूवःपत्रमात्मादृश्यंथिनिर्वधस्यर्वधमाकारवतिनतसु

स्याउपनिषदानित्यानूर्वधम्यार्थपूरावतिनिसूक्ष्मप्रियं।वाजत्यादिसूगमीतथाहीनियेर्म
नामाहादि।विःपत्रमपूवःपूवःभूसूवासूवनवादिगनीनमूकिहानिकिप्रामृत्याःपदं
स्तनप्रापितःमृत्युसाकृन्त्यर्थः।किंकत्वा।किफावद्धामायानूवद्धत्वंविधायवद्धाविरुध
नानाप्रकाशगच्छित्वा।कीदृशःप्रकाशद्वियज्जगतामादिः।सर्वर्षामादिकावर्गप्रुवीधवः॥गध
गानित्यर्थः।नर्षावक्ता।रिदावक्त्रवधयूकानांविशयासम्यग्ज्ञाननाविधिवदभूषणंयथास्या
दर्व।दमासनप्रागानिकंप्रायथिलंविधायामयापूवसोरिनावक्त्रकतीनीयनयित्सदा
नद्वयावक्त्रेकंप्रायतन्त्यर्थः॥अन्यथामयितथाविधनान्तेवप्रायथिलमित्यर्थः॥तन्ते

कमन्योऽसहपापावादिह्यर्थऽतथाप्यनागतऽष्टककथाद्विकलराजनमिति तद्वन्वित्या
गंसाप्रभुतविधानायसूगमं ॥ ॥ इति श्रीनृसिंहविजयविजयितायां द्वाविंशोऽध्यायः पदार्थविवका
रिधानायां प्रवाधवद्वादयटीकार्याप्रथमाऽऽकः ॥ १ ॥ ॥ प्रथमाऽऽकनाविवलापमङ्गलानकना
रुदावरासऽसम्यग्गुणनननिवस्यन्निप्रतिपाद्यद्वितीयाऽऽकनरुदवादिनायरुवन्निगान् २२
पसहतीनिर्गतिऽविषकाद्यागमूपग्रह्यमहामाहनापिदणकालयापान्धधिष्ठानं गद्यमा
नूक्तनयेकल्यायदर्शदयऽप्रधानं ॥ तथावाक् ॥ दधेर्विनायऽक्रियमसममर्तिगतऽयविग
तीत्यादिविषकनप्रवाधवद्वादयप्रतिज्ञातं प्रविताप्यनमादयन्त्यन्वयऽनिष्ठयसमाकऽ

[illegible]

विलासिनीनस्यावकंतस्याः ॥ आसवामदिकाननामादिने ॥ कृतात्साहे ॥ सीधुर्गंधमाद्यहिल्यनि
 नाथकिंश्चामलनार्थं आसवपदं पोष्ठीयनमपि कायटीकानां कोपिनरुयमिति धनिर्न। कम
 रूपवदेव न। सर्वज्ञां ल्यादि। सर्वज्ञवयमित्यादि रूपवत्कृत्वा न विद्वान् न गच्छन्ति ॥
 वा ॥ कालनिवृत्त्यादिनायनमूपरुसना अहंकारं स्ववृत्त्यदंगयति। अस्मिन्नादिना दक्षिणवादा २३
 दण्डात् ॥ नैवाप्रवीत्यादिसुबुद्धप्रथमतावादायां सुबुद्धमनस्येवाविर्गतां नास्मदीयमनसि नि
 नाटीयनाहंकारं प्रथमतादिति। सुबुद्धमनसि न विद्यते ॥ अतमपि न किंश्च स्ववृत्त्यन
 मोतातिर्न दिति विदिता। रुदा ॥ सर्वविद्याविधकत्वात् सर्वेषां सुबुद्धां नानामिदृशीयादिनि

गणानामनगृह्यत कृमा विलंति नामस्वरूपं तच्च गतादद्यात्कतिगं ल्युच्यत गिनतस्य दमि
 त्येष प्रत्ययनतो नातिर्गतादीयदं नैरुदमतमूयता। गालिकप्रेशकवैवदणी। प्रतावतामिमां
 सारणेव वात्यधर्मनिर्दलानि सूक्ततया गालिकस्य गद्यस्वरूपं कृतं। अथ तत्त्वज्ञातमित्यर्थः ॥
 वाचस्य ॥ काकथा। वाचस्य गतिर्न तत्त्वज्ञानं काकथनिकथापि नास्तीत्यर्थः ॥ अथारिषाया
 सुबुद्धतय प्रकृतं कदम्बवर्ककारिणीयैरुदकदलनिष्ठवत्तादिर्न कापि वाचस्य गति सुस
 र्वदलनद्याख्या न प्रवर्तकसु निर्वाणवत्ताद्यैरावनीयमव। वाचस्य गतिमिच्छे सुसक्यं थक
 गणमुप्रकाशकास्य न्यायकलिकातत्त्वसमीक्षातत्त्वविन्दुनामकं प्रकृतं प्रत्येकं पाठं कल

न्यायवदान्तदर्शनवदुच्यते राश्याटीका वाडुच्यते नवसंस्थानायां सप्तनिकायं नवकोमूदीः
 पार्तुलसंख्याप्रवचनीयानामकराश्यासंख्याप्रवचनीयं न्यायवात्स्यायनकृत राश्यानात्यर्थपविशुद्धि
 वदान्तकालराश्यानामनीनामटीका कृता प्रतावरुषी वदु कृत नवदुदर्शनवाख्या नृषी वदु
 विदवचननवतत्त्वज्ञानमगच्छमवगतिमहादधिविमुक्तीनाधिगतमित्यत्रयः सूक्तीनामप्यली २४
 नमहाश्यामहादिनायिनाहविति महादधिनायिनाहवति ४१ गणय्यानायित्वाक्यस्य
 महादधिसम्बन्धमहादधिगदवाच्यमूपवावाताब्रूथवामहादधिनामनक्तसमहादधिनामः
 सूकमिति नदुक्ती वाच्यस्य निमित्तेन निमग्नमहादधौ कथं नाम निमग्नयः ४१ गालिकदालिका

स्तुतंति महादधौ निवृत्तस्य महादधौ पाशुपतप्रणयः ४२ कृतान् महादधौ यागान् महादधौ सुतस्य विधि
 नी ४३ किमहादधौ कायालिकमर्तननवमिति यथः ४४ सूत्रावस्तु विवावणकृतासावस्तु निसर्वजन
 यस्तु वित्तनृषजगः ॥ पार्तुलसंख्याप्रवचनीयानामकराश्यासंख्याप्रवचनीयं न्यायवात्स्यायनकृत राश्यानात्यर्थपविशुद्धि
 तदवतनप्रतिहासतग्रन्थगहनैरूपवर्कतावरुसतद्यटमदं जानामीति विनयावरुसाग्न
 महदाकावतावाकिः ४५ समापलिचूचगसाववदुविधिसवितर्क निर्वितर्कसुलार्थविषयासवि
 वावा निर्विवावासुलार्थविषया गावसमापल्यः ४६ सर्वाज्यागडयगर्ग निवाधेयाहमा
 अनिवृत्तिनिर्विज्यागः ४७ गगधिरुखकीयप्रवृत्तगोलीयतगतः ४८ यूसः केवल्यशगितातदत्स

[illegible]

काचनयतिपदनतस्याहूपाद्यानयकया स्वसूत्रात्कर्षणस्वकीयात्कर्षणानाधिक्यं। अस्माकीयः
अमलकः ४ तस्य मातुष्यामिदुल्लस्यसूत्रानिध्याशिनाकामयायूनः ४ प्रयस्यापिस्वच्छहृत्तागत्सं
वध्यवन्मथाक्षिगाह्यकाजगावगास्वकीयात्कर्षमिहानूकः ४॥ स्मार्त्तत्वंमात्मनश्चधातिगमनूनाकं
उल्लमेनूलेनित्यं सच्चक्षुनावबद्धः ४॥ इतिविष्णुबहस्याह। कलमहतिर्मुपनालिकालेथसम
न्विता। अर्निधनविवाहनउद्यहत्कन्यकांछुर्तां इतिमातत्रयुनूपत्नींथयादि॥ ममवाक्कयगतात्क
लत्रकार्थयाकाचनकन्यकव्यूढाविवाहिनिति। कलापहासरिषायः ४ अहंकाववाक्क्यूढापिलोशि
संभनर्नैस्ति। गौर्वाहूमित्यादिनापिउन्मत्कर्षः ४ स्वरावडकः ४ आत्मनश्चपादिरिन्नलमत्वमूका।

नास्माकमित्यादिना कलस्याश्रूकली नर्त्तयितुं नय्यकं सूचिगदितविह्वलं प्रविश्य कलविवाहनाः
 त्मन उत्कर्षः गृहीतीया गनयन् गीलायरावडकः ॥ मिथ्या रिगयनयन् गननामि । तथा विध
 पर्वयनास्य द्रव्या गन गीत विनया चानाः सर्वत्र वसन्तीत्यर्कः । अविदिता वृत्तान्मायनैत्यर्कका
 स्वविगणयन् । तथा हीति । स्वकीय वृत्तान्कथयति । सदनमित्यादि । अकार्थः स्वगतप्रवसं वनि
 तः उच्यते ॥ १॥ सर्वस्य विगणः स्वार्थत्वात् प्रवगनप्रयागः स्वैर्युगलयागः ॥ २॥ दम्भ
 आवागमादौ व आत्मनः स्वकर्षयतीत्यर्कः । किमवंगद्ययिष । आवागमादौ वगवर्चः ॥ ३॥ ममगय
 सावर्त्तजानी हि वासवः ॥ ४॥ पद्या रुवातया पदव्यादि गमनना वल्लभमपीर्षकाः ॥ ५॥ अन्तर्मुखमयमपी

२२

नां व्यासादीनां प्रत्यकीपतुः श्रद्धापातुर्निश्रुतकञ्चति । अकार्थः ॥ ६॥ दम्भं व्यादिसूगर्म । द्वापना
 न्कवालप्रवदश्च । द्वापनगणकलियूगपक्रमदृष्ट्या लामायासहावादम्भः ॥ ७॥ नस्यवमिथ्या रि
 गणलजीवनमिति दर्शितं । अत्यादिर्गमद्वारीता विविधविन्ध्यः । विद्याप्रवाधदयव्यादि । अकार्थः ॥ ८॥
 विद्याप्रवाधयात्रदयस्मस्य अनिर्जन्मस्त्वमित्थनं माकस्त्वनमित्यर्थः ॥ ९॥ त्वमेति नित्थनमिति विन्ध्यः
 वक्रग्वनी वक्रप्राकिरुडत्वात् । निवर्त्ययानि ॥ १०॥ गणयानि वित्तयानि विनाशयस्यां भूतः ॥ ११॥ गणयि
 वाधदयादीनां मूढदतदकुदः ॥ १२॥ भूतवानां स्यात् सर्वदेवसः ॥ १३॥ महामाहः ॥ यद्येव न तथा मथार्थग
 कप्रतीकावप्रव । भूतकः ॥ १४॥ प्रतीकावायस्यति ॥ यतः ॥ व्यादि । संपूर्णविजयी विपूना विरगवान् ॥

[illegible]

हंकावच्छेदगन्तमाश्रित्यसंयथानित्यं गवीवरुणात्मकं दृढपटादि। विविधस्यापि गवीरस्य विजयी
मादृशहृत्वात्। गतः विविधं गवीरं। सांख्यकाचिर्न। गच्छ सिद्धान्तसंयहसूटीकृत्यप्रपञ्चिनेन मस्मानि
१। सत्यमित्यादिमहाभाहूर्यनसूगमं। हस्तसंयमादि संज्ञातावपि स्वराचं न मलः संयमानि -
रूति। गीर्थगमनसंरावनीयमवश्यर्थः १। गनत्यादियदनादीनां नित्यं १। ह्रस्वः टिकमलिगिलावदिका
१। ह्रस्वयन्तां। वदिकापत्रिहृगाह्रस्वः टिकादिनिर्मिताह्रस्विनूपवर्गनस्तनमित्यर्थः १। यद्वाह्रस्वः टिक
मलिगिलां १। ह्रस्वः टिकमलिनिर्मितागिलायत्। गिलाद्वावाधः १। क्लितदात्रविज्ञाषः १। गिलाकूलार्थाद्वाः
वाधः १। क्लितदात्रुलीनिविध्यः १। यत्तुमात्रमव्यागं न गृह्यम्। वात्रिधवाप्रसक्तम्। पत्रिगः सच्चिन्मा
वदिकासंस्तुयन्तां वदिका १। पत्रिहृगा २

नलानीयलयः उड्डुयंती कीदृशकः सुनह्यः सुलामलयायन। सोधसूदनि यनाकाः धूर्यगी
 कस्ययनी। अमनयनिधनूदमि विनाः नानात्रयाः ॥ धामदहगृदवन्मा विनिविधः प्रवगकः वि
 ल्कसुसदः पानवि लमः गथाचरनगः पत्रिकथवद्धावायसंदि ययादिनः प्रवगकः सवि
 याकांतयस्य वसूयकः अंकानामननवाश्रमसंदि कार्थप्रवगकः काथानिधुविदूश्याक संवप्रा ३१
 कगराप्रणी सवदासदासदास्यादि। नाशुयकनायाकां। विटगायविप्रार्थे मलिकंयकि रिसुथा। प्रव
 गकमयीर्द्धगीसंगः संस्कृत राषितषि। मिनिप्रवगका बिलान्प्रवगकः। विस्कीरकः प्रवगकः
 पूर्वभवाकः नतः प्रविगतीत्यादिसुगमं ॥ वाचाकमतमवतानयति। आत्माद्यादि। तन्मनयदृजवा

मा। अतस्तदतिविकात्मस्वीकारयथा रवनिनथायूकमित्यर्थः ॥ गथाहीनि। यनास्यववसुतदस्म
 तिमुष्वावादिरिवास्मिकेर्वकुलिः सत्यववसानास्मिकानिन्द्याः कृताः। अस्मि मतिवस्यत्यर्थवक्।
 अस्मिनास्मिमतिविति। अस्मिदिष्टमतिविनियत्यत। आस्मिकः नास्मिमतिवस्यतिनास्मिकः। हृदः
 संवाधन। तत्त्वतः पश्यत। साध्यास्तनयपश्यत। न्नावर्षमणश्चिन्नात्। पृथक्कलिनपकेवजीवाजीवात्मा
 दृष्टः। पविणमनूषितवित्तवर्षमणः। पविणमननूषितावलूकावितिर्यस्यगादगात्। युक्तयुक्ति
 ननूषितत्यमवः ॥ गथाहीनि। मुखामुखाद्यवयवेर्वपूर्वाउत्पन्नवर्षक्रमः। कीदृशः। वर्षक्रममात्रा
 मपिउत्पन्नेववर्षुनिवादिक्मागमतयापि वक्षानरुदः तल्लस्माद्धनः। अस्मिन्तदवयवविद्यः।

व्यंथावापवस्यवसूधायवस्यस्वपवविशगमनास्मत्यर्थः। तथापि अमी कार्याकार्यकथाः यत्कृत्
न। अग्रहिं सार्यांशुर्गोयथेष्टगमनपवस्यग्रहिं सार्यामित्यादी सर्वप्रत्यर्कः। अथवाविशगमनी।
सर्वविश्वार्थः अथकात्स्नवाश्रवधनलमंगलाननवावैरयकोभेत्सर्वथ धन्यमनः। वास्या
दिकत्वापमथात्रवाधेपिसखद्यथाविनिविश्वः। अमीकीदृशः। निःशोबूषाः। योबूषयूष्याः। हिंसा ३२
यापवस्यग्रहणनाहीनाः। अर्थः। अमीकीदृशः। निःशोबूषाः। योबूषयूष्याः। हिंसा ३२
वकर्मलिङ्गसीति। लाकायनमवगमः। राविकमनस्यलाकायननाम। लाकाभायनदृष्टमिति
त्यथा। आयनवायुनदीर्घदृष्टवानिगयत्यवदिनिविश्वः। घटलिङ्गानिदृष्टानिथनकनकनवा

यस्यैसाथनापदि। अथनश्चामुमवधीयतः। नियमप्रत्यक्षमवप्रमाणमित्यादिना अस्मिन्पत्रलाकः
त्यर्कलाकायनसूत्रं। अर्थः। अनुमानादिनप्रमाणं। तथादि। कृष्यज्ञानाद्यायज्ञानमनुमा
ननतावत्प्रमाणं। अनापात्रिकसत्त्वादिनूयन। सानसिद्धिनि। एतत्सर्वविश्ववधनिनायका
नप्रकवलतत्त्वप्रदीपिकायां कृत्याकै। यथाकिंवाकावधवाज्ञात्यासुद्वगवविश्ववधयाः। नवा
कासुदान्त्यान्नजात्यासुदसंरवात्। नगत्वनावकदाधेर्नवात्याद्यनिबुधत्वात्। नगताद। कं प्र
माणमपिनदपिनत्रैवतनाकै। नप्रत्यक्षमगकत्वान्नात्वमायानवक्तिः। नागमसुविनाशावा
न्नापमानत्युभयतः। नाथत्यलिवनन्यत्वादनुमानरुलावलात्। नातावाद्निबुधत्वात् नगकगक

वाधनात्॥धूमरुक्मनसारुचर्यायववक्रि वृद्धिः समवगमव।सृनिप्रमाकः।संरुवः सर्वरुतानां छिः
किंकावजगवन्।संदहादवप्रवृत्तं सुहृत्तमपीति।श्रुतावोकिंमूलकानूमानां दिवाधेयक
भवप्रमाणमित्यर्थः।प्रत्यक्षमवप्रमाणमित्यर्थः।प्रत्यक्षं वयं वत्तावगतत्वा नि।द्वाववपूवृषाणि
।नधर्मानिवाभाकः॥अप्रमाणिकत्वात्।गानामवदुर्लभं चैतन्यं श्रुतायद्वं वात्मानस्य चैतन्यं प्रवप ३३
निपादकावार्हस्यत्यामांकाविकाश्रुतिः। नकर्मद्विधाकावयनिष्ठा मरुत्तमधिकः।संरुवः
सर्वरुतानां कायः कायविदामनः॥माकापियथा।धर्मिष्वनवनासिपवलाकः।गवीवस्यात्मना
रुस्मीलावात्।नद्धाधकस्यवप्रमाणं च॥वायस्यनिनायणीयवाच्चकायसमर्थितमित्युक्तं।नामि

कीकथाद्विर्वर्णः।सि।यथाशूनककालेधवासूत्रयूद्धमरुत्तकमणयविक्रयार्थविक्रयः॥स्कनः
सर्वगताः॥वक्रणायनं चूर्कं।सामवर्णजानद्युषयागावजिनामाहमोवाजासि सयस्यपक्षयास्य
तिगस्याजयन्ति।सर्वतस्यस्कनंगताः॥गनयाकं यस्य यक्षः।श्रुवंगयामि तन्मध्यमरुमिद्वारुवा
मिनद्विप्रयाजनसमृद्धिं म।आपिनासपिनामप्रवर्तन्ति न्यायादिनिद्यावस्तुस्माकतयासूत्रे
चूर्कं।श्रुमाकं प्रस्तादप्रवकाः।सि तनरुवतन्नुद्वर्तमायितमिति नूत्तलपूनचूर्कं वदधूमध्वरुव
तन्नुद्वर्तव्यमूपगगः॥यूवाहंतयति तनस्कनवजिनावाक्कायूद्धवासूत्रान्निर्जित्यदवाः॥स्व
ग्निस्त्वपिताः॥स्वयमित्युत्तरार्कं तनतस्यस्वग्निपिष्टुथिवामपिवायंरुतं तनस्कनपवावृत्त्य

[illegible]

लितनीति, नगावृहस्यनिना विनिर्गवदवाधिना क्रियावाधेन धर्मकथसमूलनात् नरावनीतिप्र
त्यक्षानि प्रिकप्रमाणरावन वदाप्रामाण्यनद्याधिन क्रियावाधं निला कायर्गभमुं दत्वा यावका
याथिर्गंडकं च, नसूनायुवभूगथावाधनीयं, यनतयदविमूखरुवनीति ननगथाव्यवहानगभम्
विनष्टभूसकलभवत्वावाधमिन्द्रस्यास्तिनीरुगमिति ॥ नतः प्रविगनित्यादिसमृद्धयनिखाम
त्यर्नसूगर्मश्रगालिभूल्यादियेगभचिकीवाणी, श्रुत्यार्थः श्रुत्यार्थयदि नमनवयवमार्थः यत्वायन
पीयनय, नत्किभनेस्तीर्थिकेः संसानसूर्ययविद्वत्यश्रुत्माद्यावद्यावेदूः खेः यवाकषष्ठकाल
प्ररुनिरिः दीयत। धूर्ल्यादिमूगर्मकालिर्नमित्यादि, जुऊनियीतिनवांमूलननरुग्नमूत्रनः

सुननमनाह्वयमालिङ्गनं वायनाच्छाः कञ्च घूर्वाकिः कञ्च पादहापल्लवविधिः कलि
काडपवासनियमः श्रुक् मनीविदाहाः अलिङ्गहापल्लवमिति ॥ निष्कृष्ट्यादि श्रावायन
वखलनाथिकाश्रुलापनिदः स्वसमूलिर्न संसात्रसूखं पविह्वलीयभवः श्रुष्ट्यादि द्रुः
मिच्छतात्यर्कसूगमभवः विषयसङ्गमाङ्गनयस्थिति जिह्वां सनिहाउमिच्छति जनावहिष्ठावा ३५
कवाक्छेः प्रत्यक्षसूखक्रियवकर्तृद्यानवावलासूखक्रियतिदगिर्नियतं श्रुष्ट्यादिना नृत्त्यलक
र्णदण्डयनि श्रुष्ट्यामित्यादिधन्यः प्रह्लापापदां वनूदं नमस्यतिकीदृशः सनमदती श्रुष्ट्याश्रवा
यविदूषीनिपातालानिर्वर्त्य सपदिलच्चः सूखयमादायनसतथासूखयतीसूखप्रसादविष्णवर्ण

उच्चैः प्रमादयथास्याथर्वान्नमादिनदर्शनान्ब्रूथन्त्युक्तियत्सम्यन्मिह्यादि॥ ततः प्रविगतिपु
हस्तः प्रवृषन्त्यन्तसूगर्मरुक्कन्त्यादिपेक्षविकीर्ण्डुत्केलदग्भदागतः अस्ति ननु सागव
नीवसानि वल्लिणीयूषाकर्मन्निगदितं दवतायतनं तस्मिन्कस्माच्चयथायासामिनिर्णयमर्थ
सकमीमत्वाप्रिह्यधिकृत्य तस्मिन्मिह्निर्णयदग्भामदमानार्थं रुह्यमहावाजसका
प्रभिनासि रुक्कदि रुह्यद्वेनस्यवन्निवः सर्वतलववामिनिवलापः सनादित्यर्थः स्वार्थ
कावतिकः रिसादिर्निर्हिदग्भद्विववनस्यवद्भवयन् महावाजस्यमिपाः ० तद्विषयं रुह्य
निवाविलाक्कन्दं अकूलं तन्प्रविगमिप्रवृत्तं वाचकं नसाध्यामपिमनूयनन्तिष्ठति तद्वक

येनाविच्छेदप्रथमेकवचनप्रत्ययस्मात्तु उपसर्गमि न नूयन् न नूयन् अननयवक्ष्यामवक्ष्या
 ब्रह्मविन्दुः जयति जयति रुक्मिणी तत्पत्नी निरूपयतु रुक्मिणी अत्यादि न मरुतीति वाचकिनि
 ४क्रमेण न प्रकाशं लिखनाथं न विधाय मिनिगात्यर्थं पर्यवाचयनित्यादि कम सहचरावर्गः
 काश्च कर्मकृताश्च निष्कामादिजन्यः उपजायते वृत्तिना व उपजाया रुद्रभागावका विष्णुः ३३
 छिमात्तु निवर्तः विष्णुसुखे वाचकः सर्वदा गन्ति रूपगामानास्ति विष्णुसुखे ४ श्रीगणपतवृत्ति
 धनिः दक्षाध्वं सकृदवा महादवः ४ लोवीकनाञ्जनाः प्रसन्नानन्दसुखविद्युर्मानन
 यनं वस्यति स तथा कामकाध्यामनि रूपाश्च नृति धनिः ४ देव्या विविधैः कमलाकपाल

न कत्री पर्वतविवर्तु नृपं न नृक्षि तन्निद्रितं वसुलायस्य तथा ॥ अष्टौ गणेशावपि कम
 लामालिङ्गं दधौ गणेशान् किमपि न जानातीत्यर्थः ४ सर्वत्रैव प्रसूयते वा प्रवक्ष्यामपि न
 गन्ति वित्यर्थः ४ वक्ष्ये विष्णुमहेश्वराः ४ सर्वत्रैव प्रसूयते वा प्रवक्ष्यामपि न गन्ति वित्यर्थः ४ कथापि भति
 आत्मनः ४ या गणेशः ४ या गणेशादवा दवत्यालाकां नृपं वक्ष्यामि तारादयः प्रवृत्तिः ४ दक्षाध्व
 र्थं सकृदवा निवस्य कामः ४ कमलालिङ्गं न न विष्णुः ४ कामं नृपि कामकाधला रालिङ्गात्
 निकृत्तः ४ गन्ति वित्यर्थः ॥ पूनश्चमित्यादि तथा दीह्यन्तं सुगमं ॥ प्रयागं मूक्या विनित्यावत् ॥
 गच्छीवा ॥ अथ कवातीत्यादि धीवी पण्डितं स यमनमिति धीवपदविणोषणं ॥ अथ सर्वत्र विणोष

[illegible][illegible]

[illegible]

निर्मात्रं निवर्तना विनयाया लहनाया विमलाया वक्रा लुलकनयिण मकथा भूत ४ ग्ना नि
नरुवत्यवकथायिना कीत्यर्थः ४ कृतादिह मलुलययनं क मलनायिभूत मूयया लो वद्य
नसूर्यदृष्टसूर्यद्यना दृष्टप्रतिविम्बः ४ ननवर्द्धमानार्थार्तादृष्टानां लब्धाधिकं विनयनां प्राणि
नामिति ह क्रायाभूयमवस्वरावर्त्यर्थः ४ ह क्राह्वाभूययिण स्वयमवगावदस्मिन्नर्थे नि
त्यंभूयका माभ्युतमायिपूना क्राया वक्रा लुकाटिह विनमडदर्वपूवयिभ्यनि आधायिस्
धम्मवा निगीर्हितामाह कयमित्यादि मातायिभायीकाकाजनकः ४ कीराभूत्यवलावर्त्य
र्थः ४ कूटिलावक्रः ४ विटामूर्खावाऽतादृष्टायः ४ स्रुतस्यवद्यद्वितीयार्थानर्थानि मङ्गागयाव

॥४॥ विष्णुप्रतिपत्ति (५) पि (६) मुखस्य दिव्य विष्णुनि विष्णुः ॥ तथा वीणा नृगयः ॥ सर्वथा अनिष्टकान्
 लब्धव्यं ॥ ४॥ समस्तान् आहार्यममा (६) काधवर्णं सुलिंगं विवर्तितावदधनी निष्काधस्वरा
 वायं दर्शितः ॥ ४॥ कृत्वा कृत्य विवकाशवान् सर्वथा हृदयं नित्यं ॥ ४॥ प्रसन्नमित्यादि श्रुतं पक्षिस्त
 मित्यनं सुगमं नयत्तु मांड्यलुप्त्यनं श्रुत्या गीतं नृत्तं सदिमानं च नयिष्ये व प्रवर्तिनः क्रमः ॥ ३२
 नयनयिष्येतीत्यर्थः ॥ ४॥ श्रुतिकीर्त्तनं सप्तमं वा विलम्बयसि कीसकिमर्थको सनियत्तं न्य
 च्छुभं श्रुतमिव प्रियसख्या ॥ ४॥ नाचनं च का मितं किमपि स्य कावर्णं खलु जिह्वासायां ॥ ४॥
 वल्लरा विप्रक प्रववन्नरा श्रुति श्रुति किंपूजस्माकं सकललाकवन्नराणां ॥ ४॥ कथून सववन्नरा

महाना जादूपविकामं ॥ ४॥ विष्णुप्रतिपत्ति ॥ ४॥ अत्र विष्णुप्रतिपत्ति ॥ ४॥ अत्र विष्णुप्रतिपत्ति ॥ ४॥
 नातिदिर्वदयनिदिता नयदिता नययि मया विना नातिवमनं श्रुति श्रुत्या हायः ॥ ४॥ कामस्य
 नमि काधस्य हिंसा लालस्य हृत् श्रुति श्रुत्यतः नासां प्रियतमं वमयन्ती ॥ ४॥ श्रुति श्रुति नयसि कथं ॥ ४॥
 श्रुति किं रुद्रं न नाश्रुति मया विना मूर्च्छं मयि न दुष्प्रति श्रुतं प्रवर्तमानं नवसदृशी सूर
 गं श्रुतं प्रुथि वानां किं जीय यस्याः ॥ ४॥ सोलाय सोदयार्थं विदीप्तुं दयः ॥ ४॥ सपत्ना प्रसादं प्रतीः
 कृति श्रुति प्रसादं भवमन्य नृत्तं ॥ ४॥ श्रुति कावित्वात् ॥ ४॥ श्रुति रुद्रं मि प्रवर्तिनः ॥ ४॥ श्रुति कृतं द
 यीतं न विसंखल्यथा स्यादवस्वत्तु यच्च वर्णनं स्य नृत्तं न स्य नृत्तं न स्य नृत्तं न स्य नृत्तं न स्य नृत्तं

लासः न नार्क यन्मथनयूनः कीदृक् विरामाथी तस्यान्मथनलीलः सडयस्रवः उपश्रुसन्नः
 वाद्वगमनं यस्मात् न नानन्दस्तेन सानुः श्रुसन्नः यूपकीर्तिमिति विवक्षः किमपि क्लेशना
 स्मृत्यर्थः वृत्तिरिति पातजलयागविवृत्तिरिति निवाधः ॥ निसृष्टाः यस्मिन्नेवाकां वृत्त्यर्थः
 यडयः ॥ पूनालविषयया विकल्पनिद्रास्मृतयः ॥ यं वविधक्लाना निवृत्त्यर्थः ॥ तावदाविद्यमि ॥ अ ४१
 रुमपि सास्यनं पानिनिवृत्त्यर्थं वनवसं वृत्तान् स्वल्पमहान् रावस्या नूवः ॥ आयुः सयमाकाला
 रुवपिनविद्यद्यतः तस्मादाकाशपयः ॥ र्दुर् ॥ किं निमित्तं रक्तस्य दामि ॥ स्मृत्यन्तर्यादिसूगमं
 ॥ गीतरुः ॥ शिल्पिपूतलिकासायी किं क्रमल कियतः ॥ निदग्निर् ॥ युनिकुलाः मित्यादिभूतप

किमकाविनीं श्रुक्लजानि वृत्तिर्जादू र्दुर्गमसूनां श्रुक्लीनद्वयने वदू र्दुर्गमर्त्तनि वृत्तिरित्यर्थः
 ॥ यथाक्लक्षयप्रवृत्तीं क्लक्षयप्रवृत्ता विवक्षः ॥ पायः नदनूवर्तिनीं नां वृत्तां श्रुतिक्रमपाष
 ण्डनिकयः ॥ नृश्रुवदकदीनासिकानामयवावान् पाषण्डनवदवाक् ॥ तां प्रवृत्तां नामसीं कृषि
 र्थः ॥ जगावन्मातृविषयः र्दुर्बलमरिनिवृत्तानवेवनमात्रलोवरुर्नाक्षीं सर्वादासीवक
 विषयतिसा नमयामिथ्याधर्मः ॥ मिथ्याभादः ॥ सोऽयं विद्यकवाणिगममुपलपितानिमिथ्या ॥
 निरुध्यमाना मरिनिवृत्तसंगमवपनिवृत्तिरिति किं पुनरूपनिषदं ॥ उपनिषदावदाकां गदूप
 पूकत्वाधदस्य ॥ अपि च विषयानन्दविमूकभाददाषान्दगं यन्त्या उपनिषदावित्रकाग्रदा

मया नूनं नाकियम। अस्यावपाषण्डनस्यार्थः ४ यं च म्यान्वादाद्वह्यन् निहियादण्डः ॥ प्रकाश
उर्वपुष्टरुनरुजालज्ज ॥ रुक्नुवासागवभवप्रविणालः रुक्नुवित्वादिनासूप्रयानमाकलयाम
हकायप्रिष्टनयन्यासहृष्ट्यष्टदं पाषण्डन्यं प्रष्टुष्टन्त्यर्थः ॥ मणिमन्त्रोषधिविषयगान
नानाविधविरुचमत्कानासाधनगणकिविज्रमावती यद्वा विज्रमाश्रयामन्नीनिविज्रमाष्ट
ज्ञानवस्तुनदरिमानिनीवासना विज्रमावतीसावमिथ्यादृष्टिसंनिधायिनीमिथ्यादृष्टिनामम
हमाहाविनाहृतागकिः ४ सावविलासिनीवसवर्षांयूसां वतीसिसाधूमाग्नयत्रिग्रहाविष्णु
षतीत्यर्थः ॥ नूनिपीनूचिकवविवविनायांदूनिनूपनपदार्थविवकारिधनायप्रिवांवत्ताद

यदी कार्याद्वितीयाक ॥ ॥ द्वितीयाक ॥ अथ द्वापाषण्डमृनिवर्णयति यदूक्तं तदप्यग्राह्यं
मृनाहतीत्यर्थः कृष्णद्वारासूताभक्तिः तत्सखीकृतं यद्यप्यद्वामनसंधासुं प्रविशतीति सः
तिः मृकान्तकल्यादि सामृनिर्व्वनीया रुवती पाषण्डहर्कगता मृयकर्थजीवतीति याजना
कवचाभलवल्मादवर्गताकपिगवीव कौसेयस्यामृमीमृयीति ॥ कृतमृकं मृनकायर्षी
तादृशः ॥ कृष्णायर्षी तादृशः ॥ काननञ्जुवायगुः ॥ तिर्लोलविण्मर्लवा ॥ लेला ॥ सुल द्वा वि
यत् पाषाणसुलतीत्यर्थः ॥ यूप्यान्यायतनानि वेखानसां मृनिविण्मर्षा ॥ सर्वदागयानि
छासुमृ ॥ साग्रापाषण्डसुने सर्वथानतीहतीत्यर्थः ॥ तद्विना नरुतः ॥ यद्यपि विना विलम्बना

यधर्षणायप्रदासदिनेवगानिस्त्रिंशतीत्यर्थः। अवमियादिविषमकालनजालमणकाव
 अयणीधुलकामत्रकल्लनियसिद्धिगद्वद्व॥ सहानि विषमकालनसमूहस्यगीध्यायामणक
 सहद्व॥ सहानिभूकनालिजल्यनीसर्वथाविमूकजीविनाधिनाधिनप्रसीदनप्रसीदन
 प्रियसखीमूकलक्ष्मणयदुजीविनीयावदिनसुगमममूमनिजनसमाकलमूलगीवर्था
 नीवनिधूनीनिधूपयाव॥ कदापिमहामाहरीताकस्मिन्नपिप्रकृन्प्रतिवसनि। नीनाथ
 ह्यादि सविताकलानियद्वर्नाटहा॥ चखाल॥ कृष्ण॥ चमस॥ ययविनाष॥ चत्वावप्रदागमा॥
 वक्रवाविट्टरुक्कवानप्रकृत्सं। न्यासिन॥ अयनसूगम॥। अवर्णगामीत्यादि यदिसेवप्रदान

४३

नसुत्या॥ गाहणीदुर्नर्तिनसंरावयामि नहिगाहन्थ॥ यूल्यमय्य॥ असंरावलीयांविपलिंअ
 यर्लंति। ग्रीवित्यादि ग्रीध्वीसीगादगमुखस्यगृह्णासीत् वन्दीरुगत्यर्थः। सेवययीदान
 वे॥ नसानलनीना सेवग्रीवसीगाग्रीलक्ष्मी॥ गयीग्री॥ सनेखती यथनामिति ग्रीध्वीव
 नाणाराणवती गवलद्रुमालम्भामिति विन्ध॥। गंधर्वस्यनयामदालसायावकावकाव
 मदेत्यद्व्यासीत् नस्ययूय॥ यातालकठुन्नमियूवासूविवाहार्थस्वदूयांकन्यमनूसन्दधन॥
 जेलाव्यवयाम ननयमनाहविणीमदालसायस्थायानदृष्टानगसुमामयीमार्यासन्दर्भ
 पद्वत्यनननसायातालनीताविवाहसमयायकयाभृतासि सायस्वर्गस्त्वगधर्वसूतायाताल

स्वेत्येन विवाहानीयसमंजसमवस्थास्वकीयायकायासमर्थान्नेषवर्गं कर्तुं मयतावरुव
 नदानस्यैसूलस्यायार्कं नदेत्येन गवे विवाहारुविष्यति किन्तु यत्नं मर्त्यलाकं गनं गवतारु
 त्यनिसनवरुर्लरुविष्यति देत्यथ गवीव विज्ञाननक्षरुविष्यति गनानि यथ गनि वृत्तावरु
 वृथि व्यांगलवानाममरुषि कथानिष्ठः सर्वदेवतस्य गथा विद्यार्थं याताल कठु र्यनमान
 स्तथा वदुषा कथानिथनास्य मनः स्वेत्येनालसूतननाद्वेगनमूनिवाकां निवी कितवान् गत
 आकाशरुवम् उक्तः यनिगः आकाशसवस्वनीववरुव अयमग्रान्तः सन्तु उक्तः सकलभव
 रुवल्लयमाकातुं समर्थः इति वयातालाका गतायावनष्ट विगतगतिः सुवप्रतिपादितः घृ

४४

थिवा सर्वमग्रान्तः विष्यतीति कुवल्लयानामास्य गज्जिनाम्ना रूपालस्य पूज्यमनश्च ज्ञान
 मानूयनयसा विद्युका विर्णरु निश्चनीत्याकाशसवस्वनीवाधितमजसिलगज्जिना रूपालः
 स्यात्तस्य प्रतिपादितः पितृवाङ्मयामन्त्रमात्रस्य गलवस्य मन्त्राग्रमंजगममन्त्रमन्त्रजः कुव
 लयाश्च संहामयवा उक्तदासदेत्यामायया ववाहवृषीनया विद्यार्थमागतः कुवल्लयाश्च नग
 वतनातिनः पलायमानः याताली विवगकुवल्लयाश्च पितमन्त्रगकुन्पातालीयविष्टः नन
 गप्रहावतयातालकठुर्विनः कुवल्लयाश्च नवसूरिवाक्प्रतीतासाकन्यामदालसावि
 वाद्यस्वकुनमानीयगतिः ॥ ज्ञानसांश्यादि ॥ यत्नगलमलयं पर्यं कविच्छिलसुनवीरसागः

दितादरुक्कवीयस्यडल्लाधिनिविक्रमंमूकवसनयगास्यांदर्शनंनिखिनिखलुयिचिकापिचुं
 वळ्वयनिचुताविनिकनमयुववर्दमृष्टिरुसं८००नवागकुनिनिर्वायि८नयूसक८०वर्ममहा
 यस्तुनममयुधारासितुवनानकवालकलनियवळुमार्तुलुमष्टुलकथंविण्णवानामाकाग
 ४५५वावळ्वयर्थ४आकृतंआस्मृतालमालमाअलिरुलंनमानमाअरुक्तय४कथुथ्वा४षष्ठीनिवळ
 थस्मिन्नषष्ठीनवद्वानगुरुमध्यग४आत्माजलदीपक४०वर्जनीनस्यवनरात्रिर्नपवमार्थ४सोष्य
 भाकद४प्राकृतगुरुस्यद्यनाऽपाताविनियवादन४आसूयातीसात्रित्यत्वंनलळ्वनिनस्यलत्व्या
 त्मनियळ्वनिमस्यपर्वआदातामध्यादित्यभूवगीर्त्वाप्राकृतयोवपियानियमळ्वनिदलत्यनत्व

दीपळ्वनिळ्वयनिचुताविनिकनूनालळ्वनिलत्वंसोष्यभाकंदयनवकविदतंनकलळ्व
 त्यस्मादातामपसर्गकळ्वनिकयत्ययळ्वनिसाधूनाअर्थमुदिगम्वनस्यसिद्धान्तायस्यनिसगथा
 ससिद्धान्ताविष्णूनालक्षि विष्णूनासूदहान्मायामाह४सृष्ट४नद्वानादेत्यभूवाधितंवदवा
 धितमार्ग४सर्वथापविहर्तलीय४नानाद्रुपलननतन्प्रवाधिता४वदमार्गपविहृत्यवक्त४
 ननद्रुयीवाधितनियमकृत्यपवीहानाद्रुयीसम्वनलत्यागनूस्वकृन्दवात्रिलक्तदिगम्वना४
 सूनायानहिंसाविनतास्तनआहिंसायवमाधर्मसूनायाननगस्यनळ्वनितन्निवृत्यर्थंनथावी
 धिता४सूववनप्रमाणार्थंवदानमपियत्यकरुलंअनिषसूववनत्वनववाधिताननवक

दाधिन्मृपिकनातिवृयलावाधितं ध्वताम्वनकास्वचवर्मास्वचवर्हस्वचदिगस्वचत्वनषट्पुः
 कात्रलावाधितं तत्रापि पथकं वत्वाभारुदाहृतास्मनचदुर्विगतिरुदादिगस्वच४ तस्यापजीवका
 ४ अवकप्ररुतय ४ अवक ४ सत्राष्टकं नृतिप्रसिद्ध ४ महामाह उवजिनस्मनजेनं तमिदं शा (ग)
 प्ररुगमनासूतया दनिलारुया ॥ नानात्रायस्तथाशी वृत्तीजनं रुतुप्सुर्न ॥ हासावत्यवनीवागध
 आववनतिस्मव ॥ लोका मिथ्यात्वमनश्च दलदाधानयस्य स ॥ जिनाधिया उवसम्यकत्वज्ञाना
 पदगक ॥ नृतिजनलकलषट्दग्ननिविवकभूमि ॥ आर्वाकलागवीवमवाक ४ स्वर्गमाका
 वतिविकोननिष्ठतन्नि जिनस्यवर्नराधितं उषयवमार्थ ४ यवम ४ प्रधानमर्थ ४ आत्मागवीः

४३

वमश्चग ४ गवीवानिबिक ४ दालदीपसदृग ४ सर्ववि (ग) षणवान् आत्मासादर्थं सुप्रकाग ४ यव
 प्रकागक ४ याप्रकागकधयत उवगवीवानिबिक ४ तत्र उवस्वर्गमोदवकक ४ दरुदग्नन
 वलागलाहृथा ॥ भूत उवजिनस्य रुद्रवादि त्वाहस्य नमस्काव ॥ अवका ४ गृध्वत ४ गलत
 मलत्यादि यदूर्कं त्रयसमाधानं वदति मलमयया नलत्यादिगवीवस्य आत्मनश्च वरुदसु
 दाकर्तमलक्ष्मणदाध ४ जलनगवीवगुद्धिवात्मगुद्धिवातितावनगवीवगुद्धि ४ मलमयपू
 नला ४ यवमालव ४ सकलजलेनयिकीदगीगुद्धि ४ आत्मन ४ तस्य स्वरावगुद्धित्वात् तत्कथं
 ज्ञाता ४ सविपविचवलेन ज्ञातव्यं सविस्मन्मनमन्यासी ॥ कीदृगं सविपविचवलेमितिदू

लवलाणिद्रुवद्रुवगजवववलयलमममवीर्णरुजनमनिमिष्टंरुनसकावयथास्यादव
दावाननमर्तां॥ॐश्यामलनकृत्त्यमलपार्यं॥ॐश्यात्रयंपापमित्यर्थमनीकिद्वयवीषयपाय
यनिविद्य॥ॐमिन्मननवपदाथ॥सकवागर्भेकानिर्जव॥निर्जवसुमूनिवर्तगच्चकल
मूथ॥नमलपकाविवावर्णमोनवीवासनीतिष्ठरुजननिजवपर॥गनगन्मनीनामलपक
धनवर्णनथविष्वापदानामलपकधनवर्णनदोषवर्णनिनिधीयननपूवीषपककालनन
कल्वामित्यर्थ॥नयथ्यादिसूगर्मसावश्रुलमित्यादिअवकार्णकदूर्ध्वमूर्ध्वमपिनयवि
लक्ष्मिपियसहीनयियसख्यामूर्द्धिसासकाणात्सावडरुयत॥कितागमस्सूगा॥गम

सः सुगन्धनिद्रावायस्यादिमावतावेसादन्मन्दनयतिप्रसादनागदृष्टाभ्रगन्धकयस्या
 ४ साभ्रुर्वाहितयष्टकामवकथथश्चननभ्रुनरुवतिद्रवावायादृष्टजनकभ्रवावायस्या४ सा
 सदावायासीदितजनकभ्रवावायस्या४ नादृष्टगदृष्टदन्मन्दनयतिद्रुष्टगद्वियस्यतस्यदन्
 नयन४ भ्रुथवापियभ्रुत्मायूगान्प्रथाविकान्प्रयन्निग्न४॥ साकादित्यादिशावायदा
 थ४ साकात्स्वरावत४ कणकायिनप्रवकणरुनाप्रवनिनात्मकाप्रवभ्रुवधनरावकाव४
 नि४ स्वरवा४ यप्रभ्रुथिना४ वहिनिवप्रतिरानिसेवधार्सननि४ वृद्धिपवस्यनानिद्विषया
 पवगानिग्नत४ विषयसंवल्धयस्या४ विषयगुन्यकानमार्गसूत्रनिविगलिताखिलवासनत्वा

नृभूनादिर्भुमविज्ञानसन्निवसिनाजमरुनवाधमामावापयावद्विप्रवाहामाकन्निरिह
 सममनः॥ लिङ्गयन्तीश्वरामामनाद्वयलयनंरुहलीयनभूतनिलयनंमनामहंवल्लिगीय
 भूरिप्रायानूकलाः॥ भूपदितकाविद्युत्तथः॥ भूपदितः॥ कालायततादृशीः॥ धिर्नभूत
 नराजनंयुवकिजवराजनंनर्वातदूकषद्वर्गनविवकः॥ कलिः॥ कमलुलम्भोर्ध्वीवीनपूर्वाकि
 राजनं।संधावकामवर्त।गिप्रियवोद्धरिहृदि॥ गय्यामृदुः॥ कामलः॥ प्रसन्नः॥ उल्लः॥ अथय
 यूनिरिहः॥ द्रयाडयासिता कृष्णंशृंगदानंननडत्सवः॥ ननकीशतयाभूतनन्दः॥ गत्यरुवाः
 शनिगः॥ नः॥ नाजयः॥ वज्रनिविलसनीयः॥ तयाडहलाः॥ ननूगतान्चकः॥ वदार्थः॥ तच्च

४८

माहात्म्यादिषट्कवर्गः॥ २

मानकषायवीनः॥ सचूलमृदुतभूतः॥ रागवतः॥ सुगमस्य।माहात्म्यस्यसमयस्य।धैर्यस्ययन
 सः॥ प्रियः॥ कामस्यानूपमयस्य।षट्कर्गः॥ निः॥ निः॥ माहात्म्यात्सर्वविदलिकत्वान्।वैश्वामै
 वलंदाषः॥ यन्मामहमित्यादि।र्यामामवत्यर्कसुगमसुर्ग।।ज्वनदंकनकावः॥ काको।म
 क्कगदंनसुगर्ग।कणविनागिनात्वयाकस्य।द्वर्गवर्गकार्यनभूतसत्यवन्धवावाजः॥ कननः॥
 दणमधर्ममृदिहः॥ सर्वज्ञावृद्धः॥ मम्मद्याठनंकवानि।अवविहादगदासीनायकदूष्ट
 प्रवर्जितदृष्टान्तामयादर्शितः॥ नस्मात्प्रियकविमूर्धरुणमिद्वदानूगसर्नयवित्यक्कभूत
 नूगसन्मनूमत्यादिगम्वत्त्वमवधायकयदुखवान्।श्रवाक्षमित्यादि।वाचप्रवृत्त्यरुणय

वृत्तियाश्चमित्यमव॥ गह्वरकलयादिग्रहनक्षत्रवाचकसूत्र्यापि वागल्लफलारूपन
 माज्ञानसम्पाददग्निनिनिद्रापि नरगेवत॥ सर्वकृतमहन्स्यतथाहीति जैनमर्तदूषयति व
 य॥ यत्रिमिताजीव आत्मा जिला की कृत्य सन्न निमन्त्रण कथं कसमन्तु नित्याजना गृहस्य उ
 दयकर्म निरुत॥ दीया पि रावनयका गयिर्तु न कसमन् सुनिश्चय दीय ॥ अर्थे लि न क्रम
 ॥ यत्रिवस्तुपमालंकाव॥ गस्मादित्यादि ब्रीधनादित्यनस्यायमर्थः॥ सहउपमावर्तसाम॥
 तस्य सिद्धान्तः॥ सामसिद्धान्तः॥ गोत्री महादवात्यां लेनवर्तेनवीमूर्तिर्यां वदमानपविद्याग
 यासूत्रानयवर्तयिषुमयसिद्धान्तः॥ कृत्तः॥ कर्पूरेमञ्जरीयन्तरेनवानन्दजनदूषजांकापि
४२

यतद्विंशतिरुदरि न॥ गयेवजकिनीयकलीप्रवृत्तीनामन्तरा॥ अकार्थसुसूत्रिद्वान्तदग्नयति
 यागप्रवा॥ नैर्गनगुर्द्वैवदसुनादंजगत्सुववर्क कर्मयन्मि कीदृगं पत्रस्य वलि नैहम
 ककलकूलवत् कंकलत्वनकूलत्वेन यत्रस्य वलि नैहमत्वनाति नमवयथा अर्हकीदृ
 तः॥ नवास्तिमालयाकर्तयस्यसगथा मग्ननवासी नृकपालशुभनयस्यगथा एतद्विंशत्येव
 दारुदमवस्तूटीकवानि एतत्सिद्धान्तापजीवक॥ पाषण्डयागीतस्यापिर्गवास्तिमालादिस्त्रि
 धनसाम्यं॥ कपलकवाक् प्रषयूषः॥ कापालिकवर्गं भ्रानयति नमपिष्टुक् मिश्रवक्कापा
 लिकनवास्तिमूलुभानक कीदृक् नवस्वर्गः॥ कीदृक् मादः॥ धर्मास्त्रिगुणमादश्चधर्मतावद

दत्ताकमवधानयमसि काकल्यादिमसिक्कलगादिप्रितियसिद्धन श्रुतवसयाश्रुविधानि
 नमाहोमसंगस्य श्रुतगीः वक्रोऽश्रुतर्त्यजनादभा नामस्माकं दककपालकल्लि नायासूनागस्याः
 पावनं नपावनमपूवृषायडयहावादवदय प्राणीननयाष्टनयामहाहेनवाधवास्माकमर्च
 ४वलिलिः ४कीटलोः ४ननक्षलालिनः ४कवानाममर्चयः ४कष्टसुस्माजलनी कीलालधानावृधिवधाना ३०
 नयानमूलोरेयानकेः ४श्रुतदानननश्रुत उपनिदाननश्रुतिया विनीडयसुवगमरिद्यावर्णक
 िनप्रवृत्तामक्रियनतदूर्क मसिक्कवसादानन ॥ हिंसासाध्याधम्मधम्मज्जनवन्नयसिद्यायः
 ध्यायपायकाविष्मकनायिविप्रलब्धावनाकः ४कापालिकवृत्त्यादिमहिमानमित्यनसूगमी ॥ ६

विह्वलयादि ॥ विष्मगिववक्त्रकल ४ ॥ अथश्रुतार्थानानसूनानहं श्रुतवदनामि श्रुकागगच्छर्तान
 कवागंगनिनिषधं कवामि सकलमहीययः ४ ॥ अथश्रुतार्थानानसूनानहं श्रुतवदनामि श्रुकागगच्छर्तान
 कलानयिवामि जनावनागमषणमाहनसुसुनाकर्मणः ४ सिद्धयादर्गिताः ४ अथकपालिकजत
 जवरुणामि कनायिब्रुजालिनाब्रुजालीसंदर्भविप्रलब्धासीति ॥ अथपाययादिस्वप्नमा
 कष्यात्यनसूगमी ॥ गदाहमस्ययादिसाहमस्यवृधिवेवर्लिदत्वारुग्यगृहिणीधिनमिप्री
 लमीति याजनादत्तावलिमिति या ॥ १० ॥ यकः ४ कस्मैदत्ता ॥ उमवृर्णकनिरिद्धमाह्वनवाग्नय
 स्यनितस्मै कडुध्वनः ४ या ० ४ ॥ जगदिद्यादि वृधिवेवर्लिदत्तार्थः ४

विगणषण्णानाविगणायुनियलिः ४ यत्र भः ४ यत्र गुः ४ नन्दकानाश्च ३ वधधर्मत्रयलिप्रायः ४ य
 दिसंज्ञगद्यानवाभावः ४ संदृष्टस्मदासंयुक्तमिच्छमिथेयं ४ विकीराभाधूनाश्रुमाकीपनभा
 धर्मः ४ उयहासगर्भयमिति श्रुयकीदृशस्त्वमाकः ४ दृष्टः ४ कापीत्यादिः ४ काथः ४ चन्द्रयूयुनि
 यस्कीदृशः ४ मृगनीयनिः ४ दयितासंगनगन्त्यर्थः ४ मूकः ४ कीर्तिमानन्दयादयिनयाश्रुति
 गितः ४ पार्वत्यान्निवृपया मृगनीयनि विगणषण्णायुक्तमिथेयः ४ पूनासूत्रनस्त्राकृन्धमूकिवि
 तिसाममिद्वान् ४ विषये चिनाकापिसूर्यनदृष्टं ४ अकृन्दनवनितादीनां विषयदं सुखहीनस्य जीव
 स्यस्येवार्द्धगनियुक्तिविति दिगम्बनसिद्धान्तः ४ मामूकिवानन्दवा ४ क्रिगानयलावस्तु पाषाः

३१

गवतस्मिन् ४ कथं प्रप्राधर्मः ॥ यदि न वाचकनाभिगदारुणमिगनीवी विमूकारुवनीतिवि
 नृद्धः ॥ सुगतमित्यादि ४ असंयुक्तः ४ पूनाधृष्टा विसद्व्यादि ॥ लालविस्यस्तविकानिगनीलात्यनला
 चना नमः ॥ स्मिमालाकृन्धवा ४ लूषणा ॥ निगन्धिनीनस्तनरात्रमक्तवा विरानिधु ४ पुन्दुमूखी विला
 सिनी ॥ प्रभुम्ब्यादि ॥ कनिप्रभुः ४ स्वाकृन्धार्थमनवदितत्त्वान् पीनययाधवा ४ यूवगयन्त्यर्थः ४
 मयानालिङ्गिता ४ तद्भाटं यन्मनूनागम् ४ वृक्षीष्टः ४ वल्लभेत्यान्तवनीवन्निविष्टः ४ उज्ज्वल
 नश्रीपीठिनपीववस्तनगटं यथास्यादर्वश्रुतिगिता ४ वत्यर्थः ४ यदि श्रुतिङ्गिता ४ तथापि कापा
 लिनी पीनाहङ्गाक्वावहानजातः ४ प्रभादादयः ४ प्राक् ४ धनिः ४ कापि अपि न प्राक् ४ ल्यर्थः ४

३२

पिठनयाकळ्त्थर्थः ४ अर्थवृद्धयः ४ गतः ४ गयः ४ वृद्धस्य गपथळ्त्थर्थः ४ गय गय सम्वधान
 मध्यार्थवृद्धार्थनिपथगपथनिकलापसूत्राणि ॥ अहोयत्थमित्यादिदाकामित्यनेसूगमे
 ॥ अत्ररिकाकापालिनीस्यर्गदृष्टस्वंगस्माद्वनमपसव ॥ लिङ्गवित्यादि अलिहसूत्रार्थनी
 सूगर्म अहोकातिन्याः ४ स्यर्गसुखदसुन्दनिदहितावनयूनः ४ पूनवपिअकपालि ॥ महाभरव
 लूळ्दियविकाकडपस्किगः ४ तस्मान्किमलयूकं पूनः ४ वृद्धासम्बद्धारुवामि । अपिपीनस्मन
 लभनपविठसूकवभलावनयदिवमस कपालिनिहाविकिगदाकिंकविष्णुनिभावकी ॥
 लार्वकावयनि लावक भावकी सनालुकवधूः ४ अहोकापालिकदगनिमकं सोखाभाकसा

५२

भर्कं लाभवाय्यहकं अहं उक्ताकगव निवृक्क निष्ठाः ४ निर्व्यस्यर्गदासः ४ संचलः ४ सामयिमहा
 लेनवानूनामनदीकस्ववृत्तिर्गसूत्रयाहाजनं पशुपागसमूहदकावर्गं लेनवादिर्गपशुनह
 ४ अहं नान्नामनसूत्रयाः ४ पार्ननासि लिङ्गः ४ कथमित्यादि तथाहीत्यर्नसूगर्म । तयनित्यसा
 म्यंष्टुविस्त्रीर्णमित्यापसम्बः ४ सूनस्कोति मक्तनयासस्योद्याटनं मयिकवानि अस्मालिः ४ कति
 केतिवानानसूवानपीनासूवदनायामूखनडक्किष्टविकवतद्वदूर्लतस्यभ्रमादः ४ सोवर्त्यनन
 मध्वानवसवगीमध्वनवसवत्वादपिथयिनिविद्यः ४ वन्ध्यालिः ४ सहवयंजानीसः ४ वताडुमदिर्वा
 ल्वासूत्रगगः ४ सूधयेत्युहयनि सुहनिमित्तं निसूधयाः ४ संप्रदानत्वं संप्रदानचउर्था क

पालिन्याऽवकासवसूत्रं ॥ अमुनादपि मध्वर्थऽमासर्वापि वक्ता पालिनी वदनाद्विष्म
 दिनाममापि धावय। कपलकऽपीत्वा, अहसूत्रायामध्वर्थ, अहसूत्रायामध्वर्थ, अहसूत्रः
 रित्वं, विष्मं रित्वं, अहसूत्रं नानुसन्त ननु यत्कावचं धिक्त्वं नृदीह। ननु सूत्रावसनं धुर्वन्तं ननु अमानि
 तस्मादयं विष्ममि सुविस्वापा ०४ सूत्रिष्मामीत्यर्थऽनन्यासात्, नीधुं ममास्त्यादि, उषयाः ७३
 लिकऽकपालिन्यासहं ननु नृत्त्यति, तस्मात्तु नयापि सह आवां मपि नृत्त्यावऽ। अयिपीनति
 पूर्वार्क। यत्प्रत्यादि, यत्प्रश्नो महासिद्धयऽसिद्धानि अनूक्तिर्वाचिर्न प्रयाजनं यत्तु नृत्त्या
 दगस्य विषयस्यासंज्ञिपि, आसमन्ताह वनसं नृत्त्यऽतत्प्रवतामहासिद्धयऽअलिमादयऽक

दृष्टऽवन्माकर्षणादिप्रायाऽप्रायावाक्यं, प्रायश्चसनं मृत्वा उल्लंघनं वाक्यं यावपीति विन्ध्यऽ
 । अमुखाकनसिद्धयऽयत्कनिसन्धिन्यऽविदूषान्कविज्ञानीयागमनवायाऽयागवाधकाऽय
 नं कवलं, कवलं यत्र मद्ययमिति विन्ध्यऽ। विदूषां कीदृशानां अत्यासनं महादयप्रलयिनी
 अत्यासनां शनिगयिनायामहादयामाकऽतत्प्रलयिनामहादयऽकान्यकृद्वापिपत्या
 पवर्गयानि विन्ध्यऽसादनीयूष्माकं सूत्रायासिद्धिऽकिं तादृशी यदुषयानवाप्ति, किं विज्ञ
 अलत्यादि। अकार्थऽसुगमऽ। तत्तन्मयागलितं नृत्तं सर्ववयं महावाक्यं किं कवाऽअस्म
 दादयऽकीदृशऽसर्ववर्थऽतन्वाचकित्यापि यदुल्लंघनमित्यर्थऽ। कपलकऽतस्मात्तु वाक्यकार्य

[illegible]

विनाशरुविष्यतीतिस्त्विति। अथ न स गमी॥ निष्पत्तिविक्रयविनयिनायां दूनिद्रूपनयदा
र्थविवेकारिधानायांप्रकाशयन्त्यादयदीकार्याहनीयाः॥६॥३॥ ॥ प्राचीनाकृत्यलमहा
माह, कामक्रोधलाहृष्टा हिंसामदमानमासुर्यदम्भदंकाववाचकिसेगजजनसामसिदान्त
पाषण्डमतज्ञानमुक्ताश्च यतः व्यवहारनामहामाह दिग्भाष्य सर्वप्रपञ्चविनाशसंपत्यलिमाकृत्य
एविवेकज्ञानिर्वासत्यसंगोभवस्तु विद्यावक्तृमासाह वदापेक्षया पवादपूर्वात् स्मृतिमहारा
वतनामायलमेवीकवल्लभमूदिताग्रहनिर्वैराधिकन्यायकर्ममीमांसा सांख्यपार्तजलध्वान्नप
द्यन्नियतविधागीगापनिषदिश्रुतिप्रकृतिगतवद्वानां विवेकदिग्भाष्य सर्वप्रपञ्चवन्

ॐ निग्रहसंगतिः ॥ तृतीयं क. धर्मप्रदयावाह नवायमहो नवी प्रषणमूर्कं नद्या वहानय
 उर्थम् (क) प्रहृत्य न गृह्यवान्न वसन्ति ॥ नर्तनमयाम् दिना सकाशात् यथा महो नवी गमन
 समुद्रमागु विष्णु रक्षा रगवत्याय विजाता प्रियसखी प्रदति तस्माच्च काश्चिन्न न ददयन् प्रियस
 खी प्रदक्षिण्य धानामिह्यादिना न नृन सन्ध्विदृष्टिः ॥ न यथेयः ॥ विष्णुर्गोमूत्रं नीलाषणमूर्तिः ॥ ७७
 कलालं दन्तं नृपु (म) लीषणवाशि (ध) यवगुर्निभदिनी कवः ॥ पिनीने ॥ कपिले ॥ दंष्ट्रा चन्द्रकः
 लनिवृपकं प्रपन्थायव संप्रत्य प्रियथा दन्धनममनः ॥ श्रुयापि कल्पन्कदलीव श्रुहा श्रुश्रुथ
 निमिह्यापायपिनेमिहिक क्लिया ॥ श्रुयं प्रभा मप्रियसखी रयं मूत्रान्न कदया कदलीकम्प सदो
 ॥ ॥

न ज्ञेय किमपि मनुयनी सम्मखागतामपि मर्नय कन तस्मात् श्रुलापयामिता वम प्रियस
 खी किं त्वं डलान ददया समखागताः ॥ असप्रथा स विष्णु दष्टा लयामः ॥ द्विद्या ली विषया ली
 विषमा सङ्ग रावः ॥ प्रत्या हावः ॥ श्रुत्तमाव निरुसिध्म न समाधि ददया दो प्रत्यय कतानता ॥
 न समाधिः ॥ ददया दो प्रत्यय कता ध्यानं विरुस्य ददया दि दलवै (ध) धनवण श्रुत्तपालनं श्रुत्त
 जीवर्न ॥ अतमृवा प्रह्लासं समर्प विरुलिध्म नयनियुष्यति वा ॥ अक्षप्रद कयह (ध) पवर्क
 मनः ॥ हृदिक वरुदा काव तया प्रतिग सत नन तस्य तदा कवता प्राप्तिः ॥ सा वविन कानि वि
 तक्क सि विवात्रा निर्विवात्रा वउर्विध्म नयया प्रह्लासं श्रुत्तवृत्तयति यावत् सा मग मृवा

गियागः ३३ लसिद्धं आदिपद्यः स न स्वनी निवृत्तिः ॥ ग्यादियदनः उविवा न संगायानं
 वृत्तिः ॥ नूनं भूयानि नमः वामथः प्रत्याहानः प्रालायामार्यामनः ॥ ३३ ॥ समाधिः प्रह निरिवा
 त्तमाः विनर्न नन विद्यानिवासः स न स्वनी गावदानाः काननिवृत्तिः न कार्यनिवृत्तिः ॥ ग्या
 दः ॥ काधकामलारावः ॥ तनः ॥ यवाः ॥ दयः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥
 गियाः ॥ मेः ॥ कः ॥ नूनं ॥ मूदिगाः ॥ उयकाः ॥ विमूरः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥
 वरुमः ॥ नूनं ॥ महिमाः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥
 नात्माः ॥ सगसाः ॥ मूययातिः ॥ ग्याः ॥ चयानः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥

यथविषयाः ॥ ग्यावनाः ॥ विरुपसादनमिति ॥ ३३ ॥ वृत्तिः ॥ विमूरः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥
 दयनीति वृद्धिः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥
 भादयतः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥
 ग्याः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥
 नात्माः ॥ सगसाः ॥ मूययातिः ॥ ग्याः ॥ चयानः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥
 यिकायाः ॥ सगसाः ॥ मूययातिः ॥ ग्याः ॥ चयानः ॥ नूनं ॥ यथः ॥ भूयः ॥ सगसाः विनिवयमपि वत्ताः ॥ ३३ ॥

नसञ्जवसागवास्तुमरुतसैरुद्युःश्रुदात्तमनागपिनायामनि कीदृशगणन निरूप्य
 वश्रुननामहिमायस्य विदुत्वात् निमलितदृष्टि यजलपूज्यविद्वानन्दवृथविकात्रमर्कः। नि
 ४सावनिर्जलितदृष्टिगृहस्थिकेवोस्तुवजलनगणन ४अभयपिवनीत्यादि सकलक्रियाकाः
 पितृश्रुतञ्जवविमूढ ४विगणनमात्रमन ४माकमार्गपविद्वत्संसावत्रमनन्त्यर्थ ४अथव
 त्यादिमथाहीत्यर्कः गणविमूलं मूलारावकत्वात् नैतदर्थं गत्वाववाधत्तु अपवात्यपाथानाना
 निषप्रप्रायावाक्येन विचारगुण्ययत्नोन्दर्यं मनजागारिमाननवद्विभूनाकामनववि
 र्गं ॥ कान्त्यादि, श्रुताश्रवयभाहस्यदूत्यष्टिनं विद्वानपि सिध्यदृष्ट्वा कान्त्यादि कीदृशीप्र

३१

त्यकाष्ठविप्लवकां, यजिका, यजुविकास्यात्, यजलिकायजुलिक निमदिनीकव ४ किमपिनत्य
 र्थ ४श्रुतिवत्यादि विनिर्गत्यादि, नात्री नियथावस्तुविचारयतामपिमन्दधियांनामि विवनि ४गज
 श्रुतिनोपनयुगस्यात्राप ४तथाहीनिदर्शयनिमूकाहावलतादिकं सर्वं शिनायां कल्पितं श्रु
 दननियावनवाक्येन कर्तृज्ञानदृष्ट्यापन्थनीयून ४नात्रीनिनाम्नानवर्कद्वर्ग ॥ कामाविद्विद्व
 उन्नस्तित्यर्थ ४तथाहीनिदर्शयनिवकव्यमलिमानमित्यर्थ ४व्यावालासुवदनामामिद्विनिनी
 लन्दीववलाचनासानन्दमीकन, मीयत ४श्रुत ४युथक्वात्यानं यथास्यादवपवि विप्लवपविन
 मृथीयत्यर्थ ४यादुन्नूक ४समिथ्यनिदर्शयनि कालामिद्विनि कापन्थनिप्रगणवदजानीदिना

श्रीमंसास्तिनिर्मितायूमान्पूनवमूर्तिः॥ सन् किंविद्यप्यश्रुतिगूणनात्यर्थानात्रीपुष्पा
 दुर्लभनिर्मिता नस्याचमनेवनास्ति यस्याचमनासचामूर्तिवत् सचनदन्धनं अमूर्तत्वात् उ
 रावप्यमूर्तविव अतः॥ कः॥ कीपश्रुतिगूणवत्पुनिः॥ नीलावध्यावृताजलयायासूहयव्यादि
 तस्याः॥ पुनवयमवार्थः॥ यनीत्यादिपञ्चत्यन्तमहानुल्लेखोक्तोक्तगवडदयीप्रायालापः॥ सन् ॥ ७८
 वरुमिति प्राक्तनसूक्तकगदीनां पः॥ अयनं सगर्भं॥ श्रुतिप्रवृत्त्यादिकाभनय
 र्व्यदूकं गदानं वृद्धतयादि वक्रनादीनां विषयसम्बन्धनं अतः कर्मादानमार्गदृष्ट
 नवयथास्यादवश्रुतिप्रययाभिगां कर्थादिस्मन्तव्यविद्वत्तौ दर्शनवायविनिवित्रसत्त्व

दह्वीरुत्सर्गाद्युत्तमकविकृतत्वं वायुनिदिनं विविधकाममूलयिष्यामि। याविनादर्गना
 दिनिनाकवलेन कामात्यलिबवनरुवति काम्यारावातयविद्वतिनयवर्कनं अविश्वितिः
 आरावोवीरुत्सानाशनिक्कनद्युत्तमकविकृतत्वं वायुनिदिनं विविधकाममूलयिष्यामि। याविनादर्गना
 यतिवियूलत्यादिवियूलंयुतिनयय तादृग्यनयः॥ नवज्जिगीगद्यनदालसम्पदादिनिः॥ न
 दीवावर्कगत्यर्दुक्कनयामपिसंराव्यतन्निविण्मलनकवमयिनिताकवतकूवाः॥ निगानं
 पतनराथायय सर्वदेवजलसम्पदावर्तयथः॥ मसृगितामसृणीकृताः॥ कामलाः॥ गिलासदृग
 गिलाः॥ निविज्जुक्कावनवाद्ययः॥ व्यासगाभिगाः॥ गान्तिगिवः॥ वृद्धेः॥ समागमश्चयदिनदापिगिता

[illegible]

नानाभासेन्यमिवउन्नमध्वगमोवत्त्ववसिधूनाज्जयदथमिवनिहन्तिडयमार्त्तकात्र॥नाजः
त्यादिकमत्यन्तसूगर्मधीवाःपनस्यपत्रिवादगिनःसहन्धीवाःनिकम्यादिविनिष्ठयथाधिक
ल्याःकमावन्ःपनस्यकीदलस्यक्राधनाधकात्रायस्यरुयानकत्रूकटीननरभरीमस्यश्रुथवा
क्राधनवाधकात्रःननयारुनकत्रूकटीसेवतनभस्मनरीमस्यक्राधनकिमपिनयश्वनीत्यर्थ
ःसम्माननगाद्यावाद्यैर्यस्यधैर्यगत्राभागीयर्त्त्यर्थः॥आत्मानमूर्धयनिःक्राधात्क्रमन्त्यादि
मूहभकायनं,श्रुत्यर्थनिक्राधजयल्लाद्याक्राधस्यक्रममादयःसर्वमगनेकापिमूगप्रवभध्या॥
वृत्त्यवृत्त्यादि,श्रुतिनादवत्यन्तवदवत्यादमाप्रियसख्यवक्त्रानकमयाःसदित्यान्।नदा

सीनियदमविवकस्यानूगमनकमनिदनिर्न नदनूयावायावाश्रमपातप्रतिनमित्यादि
 दृष्टिरिः सुलिमिवधमनी विनिपातयामिकायायनीचमहिषं महिषस्यवाषणस्यापिद
 छिलादिना॥ आधविजयापार्यकथयति कृद्धं त्यादि कृद्धं मद्धाभ्यनावकायसादकमध
 सादवाकृनालीकृगलवयनापापनागनहर्षध्वययदानदाविनिन्दार्थं म्रस्यजनाः ४ यवान् ३०
 यावीनकर्मलः ४ यविनडत्यतासंगता अकितात्मनः ४ अजिनमनसः ४ आत्मायसिस्वरावधिपे
 यत्नमनसावधिः निमदिनीकवः ४ कृद्धस्यवर्षा विपत्कमागः ४ कृद्धकादयः ४ दृष्टिनाशतिगयि
 तादयावृषावसक्तनार्धमभायस्यकमयति गवः ४ अत्यन्तः ४ येसेमाधर्गजसकायसादयसम्प

वनवनरुवतीत्यर्थः ४ गान्किः ४ सत्वस्यवाकृत्यवकसावाषसीरवत्त्यादिवाक्कारुमेजेत्वं ॥ हिंसा
 दयाः ४ काधसहायाः ॥ रुर्लस्यकृलरुमित्यादि वनवन अयविगमलोहिसर्करुर्लपूषधनदी
 नापयः ४ गीगर्लमधूर्नसर्वं यत्नवमयीगयाकामलनथापिधनिर्नाद्याविद्यपणः ४ कृत्स्निनाः ४ स
 नापसहर्नकपणः ४ सुक्रेयोप्रीससन्नकृत्सिनयासिद्धिनिमदिनीकवः ॥ अयेदिनान्नपदीय
 गयनपावनमन्त्रमित्यर्थः ४ सनायसद्वन्द्वविनमावहलमिनि ॥ लार्प्रत्याह अद्वत्त्यादिद्विवि
 मवजलमिनिवृषकी गववयणवद्वस्यपिपासाः ४ समावम् ४ कनिवावानरुमः ४ कुक्कनिसुत्वन
 थापिप्रत्यागमनविनमनि नवायश्चनाविदीर्षु अतस्तुनियर्ननिधितं अगनिवर्द्धाभवापाषा

लसुख्याद्यदिर्न ॥ मिथ्यवमनावाक्कनविनयतानयनवर्षावमत्कावर्त्यर्थः ॥ लस्यमित्यादिल
 योधनं, लब्धं आयसि, नल्लब्धं नस्य लस्यथः ॥ दात्यामधिकं मन्मूलं नस्य लस्यथः ॥ तन्मासुलेस्यास्य
 लं, तन्मापर्वलस्यं ननवृथं ॥ अनानवतमजस्य, श्रुदाश्रय्यलस्यमवधनं आयसि मूलं कि
 मयि नास्तीत्यर्थः ॥ नवयूननर्वसि नजानासि, न्यमागपि गभीरवीरवीतिमविनायवसर्वप्रस
 समग्रमवेयसि श्रुतिवलात्, कापिनक्षकानरुचनीत्यर्थः ॥ महान् लारसजवाधकावः ॥ ४४ नला
 रनसुहिर्न किमपि नपत्यति श्रुतः ॥ नवार्धकथानि श्रुमूलकानकविननामरुत्वं ननादुर्न
 धकावापि गवस्यावसनं ॥ लारनसुहिर्न नविन्यगं निगात्यर्थः ॥ अविधनिकथमपि

३१

धनं तावल्लब्धं विनायवस्य धनस्य विनागं रावी, अपि उरयगान्ति, काकाकिवन्तववाविनागं
 रावी उरयथापि विथागसतिकथय श्रुतत्वादः ॥ किं प्रयान् श्रुत्य विनयः ॥ किं पथः ॥ हिमपथः
 हिमनिविश्वः ॥ श्रुतिनिर्जुयः ॥ लब्धस्य विनागः ॥ व्यथयति नान्तत्वं मन्मूलनयसुथानि नत्येति न
 पश्रुत्यर्थेन व्यथयतीत्यर्थः ॥ किं यति मृत्युः ॥ गन्धन् सर्वदवमृद्धि साधुनिदध्नि जनाद
 पिनी उवर्गप्रवात्तं प्रसन्नं प्रवास्तान् प्रवया ॥ १०४ ॥ यत्रिग्रहः ॥ यत्रिजनः ॥ यत्री वातमयः ॥ रु
 ये, गृध्रेजगद्भ्यस्तपत्रिग्रहः ॥ यत्रिजनपत्यादीकालमूलया विनिविश्वः ॥ यत्रीषू, दादकिव
 सन् क्रियापि कार्यनजनः ॥ दृष्टावमानापिनो साधारायाणि सुगः ॥ अथ कायगतं कला

रुक्म्यामनत्रवृदीदिनिवचनान्तरुसाधुभालारुजन्यं वजः ॥ अरुर्वैरुपकमिदं वजस्यादा
 रुक्म्युल्लङ्घनि विन्ध ॥ पापमित्यर्थः ॥ बाधजने ॥ धृत्वा बालयित्वा दूनी कथ्यर्थः ॥ धृष्टकम्यनधा ॥
 अवाधवदूलं अवाधनाधिकमिति नञा विनिष्ठा ॥ अथवाधवनिपा ॥ अवाधवदूलं लारुसं
 रुक्म्यं वजः ॥ बाधजने ॥ धोत्वा यदात्यः ॥ आवृणोति ह्युच्चा विनिष्ठा ॥ सन्नाषा मृगसागवाहृमिवि
 र्ममग्नः ॥ सूर्यस्त्वस्यसि सर्वत्रुपकमर्लकावः ॥ उपभयनिवाहृनरुदावृपकमिच्छान् सन्नाषण
 लारुनागल्ल्यर्थः ॥ स्वयं विधाननिवलयतीति नञा नः ॥ कार्यवाधवा ॥ लारुहि सर्वनिर्धर्हः ॥ म
 हापातकपञ्चकल्याणिकावत्वात् ॥ काधहि वृक्कह्यायामवनिमिर्ल ॥ कामादिगुर्वनागमनः

३२

ननिमिर्लनवृक्कवधपिनिमिर्ल ॥ अतस्तस्यामप्यतिगयिता लारुल्लङ्घनिगऊयामहृत्कार्यमित्यर्थ
 ॥ प्रनिष्ठापसुनं क्रियतामित्यर्थः ॥ भाहमित्यादि भाहमाह्वयः ॥ भाहलारूपिनः ॥ नवमावल
 नयसद्वहृन्नागनिर्जिह्य कीदृगन्तु नमामूर्खनानाचार्यं यनिग्रहमार्गं लघाविकाप्रहृगयडपा
 यस्य मूर्खनिस्संवा वक्त्रवान्मापाययावपिः ॥ निविन्ध ॥ विजयिनी सर्वलारुयगल्ल्यर्थः ॥ अ
 न्यायनदवद्विजानिवधादिना लघावृद्धिर्न दिव्यातीति दवः दवादिजानि ॥ प्रविशल्ल्यर्थः ॥
 अतः प्रववध्वः ॥ नदाधिनार्थं दागवधिनिव नानामूर्खादि विनिष्ठा लघययूक् ॥ नयदवल्लादि
 ॥ द्विजानि ॥ निद्वन्द्वः ॥ वधयोथा ॥ गत्वा दमयदववध्वनं द्विजानो वधल्ल्यन्वयः ॥ दागवधिवधि

[illegible][illegible]

राद्यन्तु खन्वयः ४ यनिमूकलं लनप्रमवख्वा ४ कृष्णरुचगलन्मकवन्दा ४ यत्नेन मान्नामृषि
 नायसावनथाहीनिसमीनागृहीतमयप्रराव्वसूत्रसन्निजलाद्रु ४ यवागे ४ निता ४ यूनकृस्म
 विन्दुमोलिविवाद्यन्त ४ मभूपववे ४ सुर्निय ० न ४ यवललताशुजेनृह्यनि पाणुयतामृषावमिति
 उषत्यादिउषावावागसीयन ४ कर्षणि सुसमूर्खकवाति तमाविद्यटनादात्मप्ररं आनन्ददयनी ५७
 ति कृष्णमृन्मवह्यन्मव आत्मन ४ यशायय आत्मसवृषविहं मृन्मवमितियावत वन्द्यवृषवस
 नि गिवयूनीमूक ४ यदंस्मनं विद्यवयथविद्यामूकिस्मनं तथयमयि मृन्मववावायाग ४ यय
 यजाक्रवीकीटकहम ४ मूकावलापणीयन ४ कष्टविलम्बिनीकाग्या ४ कष्टसन्निधानं कागुगल

सन्निधानं नृतिमदिनीकव ४ ह्रम ४ सर्वस्याप्रवत्यर्थ ४ अथवाह्रम ४ कष्टविलम्बिनीहावलतव
 कटिलाखण्डपटले विन्दुकलावकाहसनीववकखनसन्निधिवहिल्वनसाम्यमवमूकिल्वनाह
 मधिकनिहासनिमिरुं विद्यायक वन्द्यवृषस्यात्मना रुदानुविषयत्वननस्यवसति विद्यति
 विद्यानत्वज्ञानं विश्वानोयननं विश्वमयिया आयननवादिनिक्जान्त्वर्थ ४ ॥ उषद्यवन्त्यादि
 कृष्णस्यकाग्या ४ आत्मानवीर्य अथवाकृष्णस्यनवीनस्य आत्माजीवात्मा आत्मार्यसिखलावपि
 नवीनवक्रकलावपीनिमदिनीकव ४ कर्षणवीर्यकदाव सिद्धिस्मनकलत्रयाविनिविद्य ४ मृ
 णकाग्यायुधराज ४ कृष्णजीवात्मान् नित्यावन्वक्रगिलीनारुवनीत्यर्थ ४ ॥ सूत्रवन्त्यादिमृव

लाक्यथत्यर्नदगर्नादवकासादयः पलायिता विवकसन्निधौ नगनिष्ठनीत्यर्थः नयद्वर्
 गतास्तद्वदुलगावगः सर्वे वडविर्गदगिर्गवथादववृक्षवर्थगवीनगवोदास्यकिलायवाध्मदे
 यायगथेन विष्णुः ४ मुर्तिकवाति जयजयत्यादिपी ० पर्यन्तप्रथमगथेन सकलसूत्रवन्द्यतादः
 गितास्तूत्रदित्यादि दक्षह्यनद्वितीयगथेन संसाधननिद्रापहानस्य सामर्थ्यदगिर्गकमत्यादि
 लाक्यथत्यर्नदगर्नीयगथेन ववाहवामनसुनिः ४ नयापिलेलचक्रपर्यन्तनववाहस्यक्रमादिना
 वामनस्य प्रवल्त्यादिप्रशङ्क्यन्तचतुर्थगथेन दक्षसुनिः ४ विवृध्यादिधमाधिपर्यन्तपंचमग
 थेन देवद्यानसामर्थ्यदगिर्गदक्षत्यादिलाक्यथत्यर्नदगर्नीयगथेन नवविंशसुनिः ४ डरात्याभकम

७७

वागर्थविभुवनत्यादि प्रियपर्यन्तपंचमगथेन देवद्यानसामर्थ्यमिति सुनिः ४ योऽहत्यादिडन
 स्तुलपर्यन्ताष्टमगथेन समप्रमथनलक्ष्मीयानिसुनिः ४ स्तूत्रदित्यादिक ४ पर्यन्तनवमथेन
 सत्रपसुनिः ४ रुक्मत्यादि तमः ४ पर्यन्तदशमपथेन प्रथाध्मादयवप्रार्थनमिति ॥ निर्गममि
 त्यादिसूगममिति गत्यार्थस्तु अमनचययमसूत्रकृतस्य दूरागमलि ७ लिस्तुयानीनाजितडया
 नायस्येतादृर्गपाददयामूर्जं तत्रवाजतुनरदमस्यथानप्रवयथातस्तुनकिमीवितश्रितितः
 सूत्रद्विपी ० अयस्याप्रतादृर्गस्तूत्रद्वेर्गतनविशानिस्तुत्याः ४ सन्नानर्गनसर्गकावन्दानूर्वन्दन
 गीलस्तुस्यसंसाधननिद्रापहानकनप्रकादकस्तुदगः ४ कमाष्टथिवीतस्याम ७ लचक्रं तस्य उद्धाव

सुस्यसंरावस्तनसंघद्रायननादगदिद्वयमनसूत्रकेलवकीतस्मान्नादगध्वमवपादक्षप
 कान्तंलाकवयंयनउल्लस्यविगमसमासःयद्वर्तयस्यनादगध्वमवपादक्षप
 नादगध्वमवपादक्षपननिर्वाविर्गमस्यलुलनडकाजिनाकाधुमववअमूवाहनस्या
 निकर्षग्रुविगमसमासःनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षपनविस्मायि ३७
 तमलार्थविन्वयननादगध्वमवपादक्षपविद्वयनियुक्तस्यवध्ववर्गस्यसीमन्तस्यसीद्वर्ग
 दवसंध्यागस्यामयूषस्यस्यद्वर्गनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षप
 दसमाध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षप

दर्शयानिद्वयंननः३७संविस्माविनयद्वर्गस्यलुलनडकाजिनाकाधुमवपादक्षप
 गध्वमवपादक्षपननिर्वाविर्गमस्यलुलनडकाजिनाकाधुमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षप
 तीक्रीकर्मउदार्कमहयचक्रंनस्यसूत्रकेलवकीतस्मान्नादगध्वमवपादक्षप
 नादगध्वमवपादक्षपननिर्वाविर्गमस्यलुलनडकाजिनाकाधुमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षप
 सुवयानिनाथीस्यलुलनडकाजिनाकाधुमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षप
 गयालीकिंनमूकलंयस्यनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षप
 लुलनडकाजिनाकाधुमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षपनादगध्वमवपादक्षप

[illegible]

नजानः पुनर्वनत्वेनाद्यताडकाडचत्वेनवायुसर्वधधनिनः दूधनिदानूलः दूधनवा
युनिदूधनिः दानूलाख्यावहः सादनस्यद्यसनमवर्गभनजन्मयस्याणकप्रवभूनलः वि
कप्रवजलधनसेः गतेनयिनमन्दाक्रियतनिर्वाणत्वदूधप्रवमन्दायिनरुवनीत्यर्थः एणका
विषकनणाम्यनिपूर्वनादण्यमूर्कः। दाननीनादात्म्यमूर्कः। प्रवमित्यादिजलधनादीनां ध
सारवत्यवनिस्थितजलधनपदन, अकजावायुपृथिव्यायययूकाप्रव, तथायि, महीपरुन
यास्तूटाधमूर्काः अनाजनुष्णीयादिनां भुलिवन्त्यहर्लतद्वनिः सानभूमृत्याः काकथाणेला
दीनामनिदृढस्तिनाणमयिविनाणप्रवस्तिनः, लघूनां काकथायथप्राव, तथायिकायनिका

यानिर्वचनीयाविषमः। गणकदहनाददयंदहति, मर्मदहनीत्यर्थः। उच्चैर्बलार्थेन कीदृ-
 क्वचममत्रलजनिनः। विवकमपिमध्मनि, विवकनल्लेयं क्रियते सायितिवक्रियतत्रव-
 तनयनगणकन, तथा अनिष्टकामादिग्राह्यूनश्च गणकादिमर्माणि किं न हि दहं गण-
 यति, अन्तवात्मानंदहति, यथा काष्ठादीनां कुदनेततः। गणधर्तनादहने अन्यनान्यनक्रिय-
 त, उक्तनेव गणकन सर्वं क्रियते, अतएव कुवद्यानः। अथवानुर्गसः वा छालः सायि सर्वं क-
 रति। त्यर्थः। कुवस्तु कठिनद्यान, नृगस्य विषयवदिति विग्रहः। वाक्कान्तनयथातथैव
 क्रमः। विविक्त्यादि, वक्तव्यार्थमित्यर्कः। विष्कुरुकहिंसा दर्शनमपि निषिद्धं प्रथमनायमः

सत्यश्रुत्यश्रुतिं सावकवर्ग्यश्रुतिप्रियद्वयः। गालयामारिधानरागवगकयन्त्यर्थः। मच्च-
 म्किंस्तु नमिति, नयवक्तव्यार्थः। अयं पूजावहीहविर्द्वसति, संसावप्रवसागवस्त्याहवः। सं-
 तवर्तनवर्तनदर्थं नवगिनीका नस्याः। कर्तुं ध्यायः। माकदायकन्त्यर्थः। विष्कुरुकः। सहयत्री-
 विग्रहस्यार्थः। गणकिं विनिमद्वगयाधनिर्ग। कीदृगणवृत्तान्तरं नित्यं जीविनसंगयायतः। य-
 यपीत्याप्रमाणत्वं प्रवृत्तानां विना न प्रवयतः। कामं निश्चिन्तं, अनिष्टार्णं। किं सूक्ष्मयामयमवस्वरा-
 वन्तिदन्तिर्न। विस्तृतं। निप्रथमं संक्षेपेण कुशलं कृत्वा विस्तृतं कृतं नयन्ति स्वरावः। किं
 विदूस्तुष्टपातलिमिप्रानः। कालप्रवरावति, अदित्यधुलिपठनतिवादिनकिंवगमालिनि

आदित्याकिबलमालिनिविलावनदुधयादिनमगितनगितनयलिथदिनयलीविनिहावाव
 लीप्रववननक्षत्रनक्षत्रकलुगालस्यासुलननननाचलनसमदकविकुंरुंसिदुर्वगनसंख्यायमाना
 दनदिग्यननतादृगकालविवेकननेयायिकदगननेदोदित्यनयदिनसामदानविधिरुदवि
 यरुषूसंधानावावविग्रहपुष्पेनपिनयाद्वर्वाकिंयूननिगिनेननेविनिगामायुधध्रुवम
 ल्ययुधजीविनसंगयमित्यादिनीतिदगननेविथकस्याचिर्ननेयायिकदगननेवकृत्वकीनल
 न्यायनसिद्धिनेयायिकंगवदपापयस्कीतिवाक्कलत्वमपिसूचित्वाक्कलनस्यनेदुनव
 वनादितात्यर्थविष्णवायननानीतिग्लोकविष्णुगुहानिनदीकृतानिश्रवणसकलीयुधवर्गम

१०

नांसियुष्मनित्यकासानूजारुवानकामादिसदिगमसुक्कानुसुक्कमयदंगानुवजविष्णुर्थ
 लिङ्गयथर्वक्रियनगदाद्वववगुगमलासुक्कीदृगमदृपलानदाविगाठरुवनसुखा
 प्रत्यक्षप्रतिगवीर्धभागागुदवयकीननसुनमूकालविदीर्घवयदुकीगप्रविलसना
 यरुकावासुदनविकठारयानकाललारगठगालुविगाजानगालुवाअनिर्वयलात्र
 कृटीयस्यतादृगनमाहनयहिषायस्वर्यपारवलागमापाखलाअगमाधयथमम
 अजिगाथावकिवोदजेनसामसिद्धान्ताथवानमवयथकंयठुर्विगनिरुदहिनावा
 वकिगवीर्धवद्वगुगुधार्गवकवसनावतिषशुदागयायिचत्वावरुदावुनियठुवि

गतिः ४ वेद वेदालिक सेवानिक माध्व मथागम वावाध्वत्वाभारुदा ४ गदा विषय दान्ति ३
 उर्विगतिः ४ जेन दिगमव वरुमिचव चममिचव चममिचव नीलामव न्निमिच दान्ति ४ गदा पि
 यत्वाभारु दान्ति ४ उर्विगतिः ४ सामसिद्धा न्निमिच दान्ति ४ गगन सखव महर्षे ववयूता रुतनाथ
 उन्मरुगीक व माहाकाल नीलापार्व नीलावनवदक माह कावक माहा मायाया गिनीमत का
 लमुख महावन मूखरेव पाण्डुपतजामला रुकलो वमन काला साव वीभारु वना रुनामन
 गगरेव वीभारु पशुद कली साव वृषिणीमत उष्टीग मग न्ति य उर्विगतिः ४ वववाव किदोष
 थकं य उर्विगतिः संख्या कत्व षष्ठव निरुदा ४ पाखलु सुवस्वरा वाधव पाखलु ४ किमर्थ पा

११

खलुन कनिष्ठे ४ सम समवायन कनिष्ठे पाखलु गलिनिर्मि रूपाय गद ४ पाप मावष्ट षष्ठु वि
 क्रय वावक ४ पापनु विद्रम मय निगन पाखलु उद्यान न्ति महारा वनमन आगमार्हे नवी
 परुनय ४ माहस्य संभाना सन ४ यथमयद स्वरावाद गिति ४ सेन्या गि वसिसेन्या य गिन ४ य
 धान सनाय गि खव मसक पिथनि विष्ट ४ विदाय वदा मूल्यादि सेन्या यय सन खनी आविना
 सीत् विदाय खान ४ मग्य ४ सामाथर्वग संज्ञा उपवदाय खान ४ आयुर्वेद धनूवेद गम्यवे
 वद मूर्धन्यमवदा ४ मग्य ४ वनव्यूह विगोष ४ कथित ४ मत्वद स्यायुर्वेद उपवद ४ ययुर्वेद
 स्यधनूवेद उपवद ४ सामवद स्यामध्ववेद उपवद ४ मूर्धन्यमवद उपवद ४

[illegible][illegible]

यस्य चानना व्यासा कात्यायन वृहस्पती ॥ एतन्मठं रत्नसिखितं, हात्री नाठिह नस्तथा ॥ निया
रुवल्कावचनादिनि ॥ स्मृतिकात्रका ॥ अथपिअमश्रुगकुमात्रादथावर्णिगदूयस्मृतिकात्रा ॥
तथाचअमश्रुगकुमात्रमत्रीविष्णुगलयकशयूलस्थानानदवात्मिकिजावालडिमदग्नय ॥
दवलासितमाश्रयवोधायनसूमक्तवशयेचिनसिविन्धमिदुगग्यध्ववधकाश्रयो ॥ रुरु ॥ प्र
यना ॥ यूलह ॥ पुन ॥ पूकृयितामहो ॥ चावन ॥ यजापनि ॥ सामावाद्ययल ॥ रुरु ॥ विंगल ॥ सो
नकावात्स्य ॥ प्रयत्नात्कथितामयानद्वानिगदिभनूर्न, मूयस्मृतिविधायका ॥ दकायस्ममू
हात्रीत ॥ वनिष्ठमनूविष्कवशाग्नानानयायारुवल्कायमठं रत्नसिखितं ॥ मूरुल ॥ रत्न

लिखिता दूगना व्यास गणनमो। विष्णु याद्विविधस्त्वम्। अष्टा ४ स्मृति कावका ॥ वनिष्ठ ४ गैश्व
लिखितो गैश्वायस्मत्त्व गणनमा ॥ हानी गविष्णु गमेन ४। अक्षकैक किकया द्विधा। व्यासस्मृत्
कगत्या र्या। अक्षकै नन्य द्विधा स्मृति ४। अक्षकै न क विधा मून्य स्मृति ४। अक्षद्वि त्वग ४। वीक्षय नये
रीन सि विष्णु मित्रा न्य दवला ४। गगन ४। यथाप स्मृति ४। अक्षकै ४। क क्रिया द्विधा। समन्तु वृध
या ४। किक कयान्ये ४। अक्षकै ४। कक्ष। नात्र दादिसक विष्णु मध्य निष्ठ निर्विगल ४। नैव काप स्मृ
ति ४। याका ४। अक्षकै नैव वाधिर्न। उर्व मूय स्मृति ४। सय। विंग नमया प्रवाधिना। नन वि सय नि
मूल स्मृति ४। नी नू विनादिना ४। तथा द्विर्प वागदिनि स्मृति कात्रा निवाधिना ४। स्मृत्पि प स्मृत्वा

प्रणीतजवमादिगणेश्वरुतासूर्यनायन्यायाक्षर्यायसहस्रमदववाकूनिवरुसेदिगडधान
 यनीमीमांसावदविवाचःसावद्विद्विषयकाकर्ममीमांसाजमिनिहतामूयवावकमीमांसा
 व्यासकतागणकर्ममीमांसायासकगमानिन्यायाःन्यायजवर्यवाभकाश्चिकवर्गभूतानि
 उविषयःसंगयःपूर्वपक्षापयकप्रयोजनयतिवकमीमांसायात्रीनिगमानिन्यायाःडहा १७
 ह्यान्यायसहस्रमिनिवर्गसहस्रसकलाभसंयुक्तन्यायाःसूत्रमीनिहृयदितिदिगणेश्वरवा
 कूरियुद्धमननन्यायसहस्रमववाहवःन्यायेःसर्वप्रयकागन्निगन्यायविषयाजवल्
 निगडधानयनिधर्मजवल्द्वालादकत्वात्सुप्रवकानमानसंयस्याःमीमांसयाधर्मजवय

लीयतःभूतजवधर्मप्रमीयमालब्ध्यादिनयीविनयलसेव नगुययस्याःवदप्रयणपयनिध
 ममिनिनयनंभूयवाकाह्यायनीवसायिदिगणेश्वरुतासहस्रमालाह्यादि सहुप्रुजानयनप्रितयं
 जह्नु तथापावकगजसनि विनयनासायिधर्मविवाधसंयानयनीत्यर्थःसाख्यवद्विधिसंय
 वमनीयवर्चगुनीयवर्साख्यपातः३३मीमांसाद्विविधधर्मवकविषयातनवदानूवदगन
 षडयमूर्कवैष्णवागोवर्गोवाद्यः४भूदिपदप्रकृगलपतसावसताभूगमाःसर्वजवतसवह
 त्याःसननिसर्वमिलिगाब्धयर्थःजतनकिंचिदधिकंनगंवावाकादयःसाधनगाधिकवदादय
 वृतिवदूतिनल्याह्याब्धितिधनिःसमानान्वयत्यादि वदप्रसूतानांयवेवाकम्यमानानांवर्यय

स्थलवर्गवदति। सीरुतिः कार्यसाधिकनिविविकं, पत्रस्यत्रविवाधायन नित्या नित्यरुद
 सन्ध्यानीध्रुपमागस्वरूपसंख्या न्यरुलकायाचिन्तानलिधनादिरिः। वदप्रामाण्यनुसमानं
 रक्षाकार्यसुयनयादिनाविविकं। तथ्यदीयविवाधदणयनि भूजमित्यननेकं दणितं नखरु
 लायादिरुदः तदकं अणिः अनकयसुयनं वजागुला मीलनात् वक्रनिडमीलनं प्रकाशः स
 न्वरुण मीलनादच्युतवर्णि। तमागुला मीलनादमाधनिविति। एकभव नित्यं वक्रवजः सत् १७
 तमसागुलानां कमलाद्रकात् वक्रविष्णु मद्रुधवात्यलिस्तिनियत्ययकावकाड्यनव्वयथ
 शनदूकं विष्णुपूना। लसृष्टिस्तिनककवगध्वक विष्णुगिवात्मिका। ससंज्ञानियातिरगावान

कत्रवजनार्दनशास्त्रनिगनप्रकाशगतनरुदुनामैस्तेहिनव्यगर्ह्युतः। कवादिनामरिः सदा
 गमेः। प्रष्टागमेः। गुनिसखेवदानूसाविशिः। नानायथनानावत्प्रसिद्धेः। असेजगदीध्रवाग
 म्यः। वाधः। वार्वायवाहैर्जलनिधिविवाभून्या न्युमूला महान् संप्रदायः। संप्रामः। प्रावर्तनप्र
 दृष्टः। कर्षाकविदुवगपदानां यादानः। यदानिः। थाधर्मा निवन्वर्गव निकवालाध्रवया
 सम्यातस्मनदणितं दृष्टिर्नयेः। तथ्यदीनिगयसम्वधुगदू वरुलं वरुलताययननिविठं पिः
 नितयंकः। सावनी। ध्रुयिकं कस्तुभपला मल्लं निविद्यशालाहृष्टसुर्ककः। स्यादित्यमव
 शानवनिकवगदालिगः। खलुनस्तताविनी। उडहू मस्यकूः। नयस्वलितावयावगस्तनवि

नार्थश्च्युतं नदवहंसं नृपाश्च नसायतं कुरुस्वनो गेलापि पा०८ नस्मिन् समववृषयव
 स्यापत्र०८ पक्ष विनाधापाखलुगमवेवेदिदिहि० लाकायनं वीर्वाकमनं नर्तनं गम्यं अष्टकं न
 त्तं नमः प्ररुदयविष्णुदन्तिमदिनीकव० पाखलुगमा० सो गतादय० सदागमा० अष्टागः
 मान्यायादय० नूनववास्तुवयवाहने० पर्यस्मा० क्रिया० यलापि नावन्त्यापि प्रवा ११
 रुवहि० क्रियनं सो गता० सिन्धुगमधाय प्ररुतिदगमन् प्रविष्टा० नयनस्य द्वाभन्यमित्यर्थ० पा०
 स्वमुदिगमनादय० पामलं वरुतपाश्चलादिदण्डनिगूरुं सधश्ननिकविदित्यर्थ० नीथि
 कपिलेवमनदिगमवन्ति पाखलुविणषर्णयायानूगमयानूगमयामीमांसयानूगमया

मीमांसयाथ नानूगगाभूतिनात्यर्थमीमांसायां नि० कृष्यवदार्थक० नवान्यविनूदा० न
 निनाकत्रलार्थमीमांसापटलाकयावसाहवर्थकनलयपक्षवक्त्रान्यायागृहीते० नस्य
 चवादजल्यविनूअवि विधाकथा नगाभानिषट्विषयादीनिदूषणनिष्ठा लिङ्गलजानिनिग्र
 ह० नगापिजानिचलुविधाननगापिसकविधमर्जनिहायिदार्ढिगतिधप्रवमनकदूषालम
 ष्चप्रकस्यापिसकावादिपक्षस्यरुमप्रवनिन्यायसंग्रह० नास्तिनक्त० अपिनवेवगता० अनू
 गनंसमीपस्कनं अनूआयाभवसमीपयनिमदिनीकव० पदस्कनप्रथाविनिमदिनीकव० या
 गपसर्गे० सहयागडयसनीयागपसर्ग० डयसृजतीत्युपसर्ग० सीनिधनं सृजतीत्यर्थ०

तस्मादागमरावर्त्यर्थः उपसर्गोऽप्यवर्त्यनिमित्तमिदानीकनवप्रतिशब्धमवगवदनाद
 गमः स्वादवाकाः पर्यवविष्मः यतिरावासूक्ष्मवदितः यद्वृत्तानां नानागतीनां प्रातिरूपवर्णः
 एवमादिवागवृत्तवर्णवदनादिवास्यामादिवायूपदगर्निः श्रवणादादससंविताल्लिङ्गमर्थ
 विज्ञानं विज्ञानं सेवमधूमनीसिद्धिः मधूश्रव्यास्तीति मधूमनी श्रुतिमधूत्वात् सर्वमभितृपाम् ॥ १८
 अलसिध्यागमपन्नसिद्धिः सर्वत्र नतिष्ठतीति कापीत्यर्कः परिमादप्रतिवक्ष्यते वतीत्यर्थः
 अनन्यगर्षवाधयति यतः श्रव्यादिमातृतावधानं कर्तव्यमित्यर्थः श्रुतं कर्मनादवाविधानि
 त्यादि कृतकृत्याश्रवामर्त्यनिमनसः सर्वनिर्धरुत्तमवधार्यते नमवतानकृतार्थमित्यर्थः ॥ १९

धर्ममनुवादयन्त्यादिस्मृत्या कृतं संकल्यायामित्यर्कः वेयासिकी सत्त्वतीति यथावर्त्यनि
 वेयासिकी सत्त्वतीत्यनजिद्व्याख्यानमिति हासः किं त्वं सावसि मूर्खत्वमणायामनूय
 वसि मूर्खत्वमणायामनूय वसि यदात्वमपि त्वं वसि वसि वसि वसि वसि वसि वसि वसि वसि वसि
 कर्मकलकलं यत्तु मवाकां गतः प्रविण निमनः सकल्यमनसः संकल्याद्यतिवावित्वं
 संकल्यामनसः क्रियति श्रवणादनुविद्यमसि संकल्याश्रवमनवचनासि किं उपवमानेव
 विद्ययामनर्त्यनिवावक्रियते तथावर्त्यनिः मवानामनस्कास्ययोगानि कर्मनामानावमनामहा
 नह कर्मवित्तिमिति उक्तं यथा विद्वान् रुद्रर्त्यनिः उपाधिना ज्ञातव्याधिकनानाधकीरावर्त्यनिः ॥

विसर्जनीत्यादिप्रषण्णकक्षत्रविधानलाविसर्जनिर्जनानिरुणवदनाऽविणषणसमासऽ
ममाविषन्निवदनाविणषणसर्वकार्ययथास्यादर्ववयूऽकषनिविवकनां विलस्यति हृदि
माहमूनीलयनियगदऽक्रियासमूहयप्रसर्तसर्वक्रियाविणषणविषालनस्तनसर्वम
त्यक्तवज्रवकत्राणिणकानलापिनरथनिव्यासवृषकमिनि। अहो जीविर्नयसनि तथापीनि
लषऽअसमाप्रलसीत्यर्थऽकषणिषजषमषवषमषनूषविषदिंसायां धातुर्लोवादिक्ऽस्वप्न
पीत्यादिर्त्वंमयादिनास्वप्नपिनवमस्। अगस्त्याविग्रहिममृगवह्वामीत्यर्थऽपक्षनिविग्रह
मनानिऽक्रियमवस्वप्नपिमनाद्यापानप्रवृत्त्यथासूक्ष्मकिंनवस्यान्सूक्तननुकानलाथेउय

यूक्तसादृश्यं यथा नयीति मदिनी कवः ॥ यद्यप्यन्यान् भागानि ब्रूयात् न विवदसं रावनाच्च कृत्या नथ
पि विविधं ललितं दृष्ट्वा कृता सिद्धं सीमं न ललितं हा वरुदस्य ॥ दीप्तिं ललितं पियं निविश ॥
विधिदूष्यं चित्रं विनित्यावत् ॥ गथापि मना जीवत्यन्ता ॥ सखा दूषका ॥ दूषका नाकाय धाम ॥ तथ प्राण
वस्तु न दूषका ॥ उ विनितात्यर्थं ॥ उ निहासिका नि ॥ अनित्यं यो वनं वृषं जीवितां धनं स यय ॥ अभा
ग्यं प्रियं सखासा ॥ मूर्च्छा न यय ॥ नाशा ॥ अन्त्या दीनि रूतृत्वादि ॥ काटि ॥ गायाम् जजुव ॥ कल्प ॥
गायाम् पि रूत्वा ॥ नक्ष ॥ यव ॥ वमिन्दा दया ॥ पिव ॥ अर्चय ॥ पियं वात्मकं पयतां गम ॥ ला कस्य काय
मार्य ॥ माहा मदानू दयन ॥ गकावरु ॥ गका मवरु ॥ निप्रवाहन ॥ नत्यर्थ ॥ रूतृ न सभ ॥ कल ॥ रुतृ न यय वा

लसकतावदानममनर्पवतापत्रस्यप्रलारिन्नतायटकथ्यवचन। लोकाकूलनाविदिनयागत्याल
 नविधायः अनित्यताहावनयावेनाग्धमनूसत्रणीयतात्यर्थमिति। किंविन्नित्यं दर्शनं नीलं प्रकम
 वत्यादियदानकमवचकसत्यं अन्यविकल्पितं विकल्पायमः स्वरूपविषयाहावान् तथावपा
 नं जलसूत्रं गदविज्ञानानूपाती वस्तुभूत्या विकल्पः तदा अनूपयथा दकत्वं पथ्यतः कामाहः कः ८०
 लोकाः उवाकस्य सति पतः क्षावायूवायनिनविनामः गूतिवद्यवयसिन्सर्वागिरुगान्यात्मेव
 हृदि जानताः तत्र कामाहः कः लोकाः प्रकत्वमनूपयतः यस्मिन् यदा तत्र न दत्यर्थः। मनः
 त्यादिनथाहीत्यर्कसूत्रं सहस्रानर्थहृत्तुर्वदगयति इयान्त्यादि नवेः कृष्णहृत्तुर्वदयव

जीवीजगत्सन्मान्क्षताः प्रथागाः अविद्या अस्मिन्नागद्वषाहिनिवन्तः कृष्णान्नित्यातः
 लसूत्रान्पयवक्त्रं गतं अविद्या अन्यथाख्यानि अस्मिन्नाहृदयहृदवागडपादिसाद्वषाजिर्वा
 सा अहिनित्यलोमत्रलासः कृष्णः अथवाधनमनूष्ययर्जनं कृष्णः विषयवह्निवीजव
 विषमाः अनर्थहृत्तवः प्रियाख्याः प्रियनामानः याः ल्यर्थः नत्यः अवित्रलवद्राग्निगर्भक
 वारुवन्निवद्रावृपाग्निगर्भयर्षा सहस्रमयाः सहस्रान्वार्गः। वाक्कसहः अत्यन्तः ३३ निः ४४ यः
 ४४ मीनतसः लोकाः कद्रमात्रादन्निजायं नदीयनिषाः सहस्रनिखवाः दीपाददीप्यमाना निखा
 दालानासां सहस्रनिखवयर्षागनेर्दहदन्तः कृष्णलसुषानलसमाद्रुतुदाहायथास्या

दवं निखनञ्जीद्रमाययाविनिमदिनीकव४। कण्ठलङ्गकूसकीलुध्वजगडुडुषानलन्नि
 विन्ध४। प्रियाधवनिदधवनिविन्ध४। विषसमवीजंगत्समा१३ वस्तसमावृकन्नि कापिक
 हलन्नि मध्वरुकाव४ पा०४। कल्ललंकवीर्यगस्यद्रुगडुककावीधानिबिल्यथ४। वृद्ध
 पवकल्ययदात्मविद्याव्यवसायन्नि तथावपवागवसंहितायामूर्क विषयाद्वधनगमुः
 आत्मानं ये सुद्यानयन्। सत्वमश्चनलकथा ननुसंस्कावमहति। पूयन्। लि त सम्युल्लुर्ध्व
 नमसिमज्जनि। अष्टिवर्षसहस्राणि नवकंपर्युपासत॥ असूर्यानामनलाका अर्धनतमसा
 वृता४। नांस्तथादिगच्छन्ति यकचात्मरुताजनाशाधूतिवपि असूर्यानामनलाकायकचा

८१

सहनाजना४। असूर्यार्थ४। यजनात्मद्यातिनस्तलाका असूवारविष्यन्ति अनापितात्ययस्मा
 ललागनननवृत्तगतगन्ति। अवधनार्थपन्थति। कविदिद्यादि अमीरि४। कविदूषकति४
 कायकिल्वार्थ४। कगावाअथवाक्रियतसर्वजनवयवय४। कालप्रयपिनक्रियतन्त्यर्थ४। नप
 प्रियहा४। पत्नीपूजादय४। यमांस्त्रयायनवरवन्ति पप्रियहा४। पप्रिजन पत्नीसीकावयावितिः
 विन्ध४। यगस्तपप्रियहा४। विवह मम्मकुदं दधति। जन्मवस्तुदर्थपप्रियहार्थ अर्थार्थकनि४। य
 याजनंसीदन्ति विपूलायासा४। अधिकयासा४। अहलन्निवाथार्थवतकष्ट विपूलायासत्वम
 वस्तुदकवानितील्लुब्ध्यादिकनिसन्नि४। पूरुनितील्लुब्ध्यादिकनिसन्नि४। कतिवननुवा

नानिकानावाक्यार्थादि सार्थावधानादयानकाः क्वचनमुक्तं नित्यं नृसंसाधविष
 यवन्तान्तिमदिनीकवशादिति ४ यत्रियह ४ पाये ४ पायाकात्रिलि ४ किमिवदूविर्ननकात्रिभा
 सिन्वावधायलसर्वमवत्यर्थसुक्कष्टयद्वनीगमद ४ कयल ४ शीघ्रवावाधनमदनसि
 हानवकाः धनमदवन्तादिश्रसत्यचाचनासहावनयामलिनमनसावन्निननमलिनवदनसि
 वन्ति नथथाकां कुर्यान्नि किं धनवन् ४ स्वजनस्य वार्ता किं नद्वियानेयनयानर्धुनि विदध्यामा
 मधयाविडमूपागनन्त्यसत्यसहावनामिलनमस्यनवनात्मनः ४ स्यादिनि ॥ मनन्त्यादिमूर्क
 दयन्सुगर्मवासनासंकाव ४ माऊविद्यादि गुरुकृष्णपात्रिनामसूत्रकलर्विक्रयमय

८२

ठकसुहालान्तिनियमिदं मुखिक आशामुखप्रसिद्ध उर्गुन्मुखिकाद्याखविलमव ४ गवमाः
 जावरुदिनममताविषयदूखं ममतागुन्धनदूखमिति प्रत्यक्षमव प्रादूर्कवन्तीत्यादि
 वयूष ४ पूषा ४ प्रादूर्कवन्ति कीटान्धकादनीप्ररुनयादगविषसुगकीटमपसावयन्ति
 पूषादिषपत्यसंज्ञाविषयमाद्य ४ स्नहाममगानवक अपदनापत्यं अद्यादियत् अन्यसुग
 म ॥ निवन्तवत्यादिरुगवन्ति किं विदूपायं जानासि जन्ममत्वपागस्य यत उपायो द्विभाकार
 वन्ति किं विदीषमनागस्य ४ मव ४ पागस्य कीटगस्य निवन्तवत्यासदृशीकगस्य स्नहसुग
 यथितस्य अत्यथनिसह ४ सुगं नयथितस्य गुं हिनस्य सुगस्य नस्यानिष्पामयाविनिविनि

वगल्लभार्थयाऽनिश्चयार्थविसंसारकोणलापवमभूतिमदिनीकवऽयन्किं गंधुस्तिनं
 निसववाकनिनत्यादि। अस्मिन्संसारविसवावस्वरुवावविगनमहनिष्ठवाहत्यायनवहति
 नवकनिकाटयऽपितनानजानानरुताऽयूनऽयूनऽमनीतिनगषऽजर्वयूनाऽपिरुवाऽपिना
 मरुऽतरुस्माद्धनाऽरुहसंसारंरुहसंसारं सुहृदऽविद्युत्यागवदृक्कलान् विगदानवाकनक ८३
 कलसंगमान् अस्तिनान् सपनिहृदययूनऽयूनऽनिवन्धुसूखीरुवतिअनित्याजवसद्वर्णि
 सतर्गविनयन् विद्यागदृश्वनानूरुवातीत्यर्थऽनवमूर्खत्यादि नवमूर्खगणप्रसक्त्यदीधिति
 नयागलिनेऽविमलापदगऽपीयूषर्गऽकालिगमपिमहदयंलोकामिर्मितिर्मतिर्नक्रियतसद्

पदलानविष्णकीकृतमपियूनवागर्गेऽल्लको नरिल्लगन्त्यर्थऽल्लकाले विद्यादिआकसिकानां
 नाकाविकानां समरुदिनां गदल्लकप्रहानां मयिर्नवमहाअधिऽल्लकस्याविनेवरेषज
 मिह्यर्थऽनदृक्कैरेषमभवदृश्वस्य गदगन्नानूचिह्यगन्तिथ्यगन्त्यादि जतवाविगमपिचि
 नागर्गे मूकं बलिहृत्यन् किमिवजन्दर्वविम्वं अजक्येनिव द्विन्नमथेनिव वातहर्गे वयिष
 विने द्विन्नवाताहर्गऽविणषलानकदाविमूकवतिआतिर्गहृविवावाअवधमवागववह्य
 वधमवावाचकांल्यमवऽवक्कप्रविण्ध आत्मलीनां आत्महिनीं निवृत्तिमूर्खनिवृत्तिऽमूर्ख
 द्रियालीनिमदिनीकवऽहृविवववक्कनि अपर्नसूगर्मी॥ पितनीत्यादी मृत्यावसप्राथसनि

जलाधियः ॥ उवाच दनगार्तनयान् विदूषां उवेवाहं दृष्टीयनि विद्यानः ॥ कृत्वा ससावभूसावादि
 विनिष्कृगमीसूर्यविनन्वन ससावस्वतूर्यजानर्गा ॥ गमकानाहनि किं उवेवाहं मेवयथ ॥ उवेवा
 गस्ययवामर्ष ॥ गमकद्वयनकथयति भूयार्थः ॥ उवाचानां यनिः ॥ यदिवयूवप्रिा कीत्नीलजयला
 पान्कषलापान्कवन्भूतिस्तुर्क कामलत्वन्मलान्कनिष्कमामिषमासं यननयां नोनियनना ॥ ८४
 युष्मदीनकावावयन्कथंवागान्कीदृगान्प्रनियार्थकवदसंभूभिर्वयन्मादृगंविषंविम
 वान्विनीर्लुयावन्विनिर्गमांसं गृह्णन् ॥ यमसार्थनिर्वर्धं यथस्यादर्वं भूयं प्रान्कयूवसादिति
 विन्धः ॥ भूभिर्वसृत्ताहिनाप्रवककन ॥ गमलितमित्यमवशयिनिर्गनप्रसंमसमित्ययिग्रहान्

ग्रहः ॥ निर्वर्धग्रहाकवलोभयमन्निभदिनी कृत्वा ॥ यदिगवीवत्त्वान्कविर्गनस्यारुदाकाका
 दयः ॥ कथंनिर्वर्धनिष्कन्निगवीप्रनिन्दया नववेवाग्मेमित्यर्थः ॥ गवीवार्थं विषयादिक्लृणः ॥
 गवीवगावद्धेवाग्ममूर्कं भूयविषयादिवेवाग्ममूच्यन् सदा लालत्यादि नारागसाधनं ल
 भ्यदोवेवाग्ममूत्यादयनि लालालक्ष्मीः ॥ सदासर्वदाविषयाजानावसा ॥ यान्कविनसादहं
 विपदां गहं महदपिधनं हविधनं वदुप्रकावगविना ॥ गायन् लाकगुन् ॥ गमकः ॥ भूवला
 भूलम्बवदुलाभूनक गमिनीत्यर्थः ॥ नप्रयस्मिन्संसावद्यावपथिवता ॥ नात्मनिवक्तुविता ॥
 विवाग्मदग्नान्पूजहीनस्य यूनान्कवयाक ॥ गमकगमनिविनिर्गंकार्यावेवाग्ममपिवेवाग्मम

वससावदृढीकनानि पान्कनामित्यादिवत्तमनिपाकनान्युक्तवत् आकाशयुक्तवत् पंकजव्याम्रीनि
 विग्नश्यामवनिर्जाजलघाविवसंथागः पित्रादीनामपियदाभूलाकसिकः कलिकः तदापि
 दूर्वाभूद्वनवियागजवत्सन्निहितविथागः एव पित्रादीनां सिद्धः तदाकः (गमकादयः) तथाः
 वाकं यथादिपथिकः कश्चिदित्यादिवैयासिकीसवत्तनी वैवाग्यसंज्ञावागमकादयानाः ८३
 स्त्रीत्यर्थः शिवे वाग्यसंज्ञाविवकादयार्यमनाहवाभूतान्नवमनःसंप्रतिमृगहृष्टिका
 जलसदृशमनः यग्यनीत्यर्थः दृश्यनविवकनमाजितं तमस्काकावलीकीपीठनयस्य
 मनसः उदाहः च वानकवदयन्निमादिनीकनः बालीकमपियाकार्यविलक्षयिपीठन

रूपायि॥ यद्यथावमिति लक्षवक्त्रेककानस्यापियदृक्कप्रवृत्तिविलीयनिनिवृत्तिः सह
 धर्मधारायानि अस्त्वित्यथावः वाग्यप्रकृतमस्तुत्वमूकमाननगुरुस्तु यदाप्येवमिति पति
 नमानमनः अयत्यस्य यदाप्यर्थः तदावर्थसमाप्यन्तः यदावाविनिद्विद्यतयायानूगताः
 पित्राभूनीमूपवन्नित्यवन्माहावमारुवन्तः निरसाख्यागमः अनाद्यमीननिष्ठहृदिन
 मकमपिद्विजः अग्रमनविनानिष्ठन् प्रायश्चित्तीयमनः अग्निदकसलज्जं यद्यदिनयर्थ
 नयविलिपननयानिवृत्तिस्त्रिस्कात्रलज्जनिनिवृत्तिः सदावगमादिसहस्रावयमादय
 श्चामात्याडयवन्तु यमादयामनः शुद्धीकनमित्यमात्यत्वमर्जाभनशुद्धीगमादयन्ति॥ मन

संज्ञादि सहाय विवकयो वनाय स्वाकृद्भाय निषद नूरु वन्नियो वनाय मूर्क नथाः
 याक जीवत्सूगान पाद धियादि मेयाया न्हादि मेजीक नूला मूदि नाडय का वनप्र थिरुयासा
 दिका ४ नथा च पान जलसूर्य मेजीक नूला मूदि नाय का लासूख दूख पूया पूय विषया ला
 हावना विरुपु सार्द यमादया छीया गम नि यम नियमासन या ला याम प्रत्या हा व समा विष्णु
 नम्रान लम्ब ह्य छी साम्राज्य कपिन वै विण ल्ब ह्यर्थ ४ स्वाक्का माय त्थ नि कर्षण ग्री वक्का स्य नि स
 क गृह मन सिधु नि विम्वि न ४ पत्र मात्मा मन स ४ छे य पि नि स प्र नि विम्व पि स्कि न जला
 नथ सूर्य प्र नि विम्व मि व सू टी क वा नि त्वत्संग दि न्म ग्म नि त्वा पि द व ४ त्वत्सङ्गा त्प्र र वः

[illegible]

नायां दुर्निवृत्तपदार्थविवेकारिनायां प्रवापचन्द्रादयदीकार्या विनायप्रदुर्वा नामप
 चमाश्कः॥ ॥ वेनायप्रदुर्विसेनिका मयकर्मन्यासान् कामादिविगषजीवन्मुक्तिरवि
 श्यतीति संगतिः॥ ततः प्रविगतीत्यादिकिलत्यनं सुगमं॥ गमनि वनक वगत्यापगमः न
 लुक्लीमिति सिद्धमित्यर्थः॥ अस्मन्मनसि त्यादि ननय अकामादिषु अस्मन्मनसि अस्मन्मनसि
 नमाह विलीने वेनायप्रदति मनसि गमनसि क्लृप्तगम्यं यस्मिन् अविद्यामिमांसा वा गद्व्यालि
 निवर्णमू अविद्यामू न्यथा ख्याति अस्मिन् रुदाय यागदयादित्सा अस्ति निवर्णमत्र गता स
 थाया नः ३ लसूयं अविद्यामू मिमांसा वा गद्व्यालि निवर्णमः ४ क्लृप्तगम्यं ४ गमनं दूनी लुक् न स समं च कदे

वसमीहानां वासनं अस्ति मन्तः सर्वत्र यत्र अस्मान्त्वा च वार्धनना ३ समीहयात्मकदवगत्
 क्लृप्तं रुवन्मित्यर्थः॥ नरुवनीत्यादिलावनमयू ३ लुक् न स समं च कदे
 लुक् लमू यमसं मुखार्थः ४ लुक् न स समं च कदे अस्मां भारादीनां सन्तः विवकान् गताः ४ जगत्त्वा
 मीविवकान् गताः ४ जगत्त्वा मीपवमात्मावर्णे ४ स्वाधीने वनूजी विरिज्ज वि ४ यदा कायवार्ध
 गालि ३ गमनं ४ यदा पस्य ३ अयमस्ति प्रायः ४ यदा नयिविवकान् गता मिति अस्मत्त्वादिषु
 तीत्यन्तस्यामस्ति प्रायः ४ अत्र अस्मां नियदुक्त्यादि नयममगमनामिति अथ मनसीत्यादि ननय
 तन्त्यन्तमिति सिद्धं लुक् यवमात्मनस्त्वनयवमन्वत्त्वनात्मानमवधायति स्वात्मा ४ सदा

॥ मित्यश्वाश्रयावाहः ॥ ससमाश्रितिधीयमन्त्रेनिसुखमयदणवाजास्त्रावाट् महावाजाधिया
 ७४ ससमाश्रितावात्ममनसाधिवजा। यथवमिति कावाजगृहस्यस्तिनिर्मयदि कूलजनपद
 गृहन्नेविश्वः ॥ स्तिनिः ॥ द्वियामवस्तुनमयादियावसीमनीनिमदिनीकनः ॥ गृह्वित्यादि
 प्रलयिली ॥ यलयः ॥ प्रमप्रलयः ॥ प्रसवधम्नीनिमदिनीकनः ॥ साग्रासीनिप्रलयिलीप्रियाप्र ८८
 कक्षानयः ॥ लयन्निप्रकक्षननयनविद्यानलत्यथः ॥ वैवाग्धसंज्ञसधिविग्रहिकः ॥ नत्यना
 मर्षणव्यवहारवन्त्यथः ॥ यमनियमादयामिगालियागमन्त्यनायकावकाः ॥ नमदमयायाः ॥ प्रा
 यस्तुत्यागमदमो गहृत्यायसकाश्रादयः ॥ प्रायामननगदगनमृषोवाहृत्यायानिनिमदिनीकन

॥ सखायानित्यसहचराः ॥ मेघायाः ॥ मेघीकनूला मृदिताः ॥ उयकाविरुप्रसादकपितृनृपविवातका
 मृमृकामृकिमिच्छनित्यसहचरी विपवन्धमाहादयावलादूक्याः ॥ सामर्थनमृदिगद्यन
 विषयाणां प्रवणस्मरणकीर्तनादया गृहीताः ॥ अधधर्मस्थितिः ॥ अधगद्यः ॥ यन्ममलान्नकवाः
 नमृः ॥ यन्ममलान्नकवा नमृः ॥ यन्ममलान्नकवा नमृः ॥ यन्ममलान्नकवा नमृः ॥ यन्ममलान्नकवा नमृः
 गवेषयलिभंदनयगिसनधकादिनिसपत्रमात्मायथायापरुलान्नवकारुयंरुठानि तथा
 यनागिनः ॥ सग्नदिवयिपूव्यरुला रुयंरुठानि ॥ निहताः ॥ समृद्धिगः ॥ कामसमत्वयाययगाद
 र्णसूक्तकर्मसूक्तार्थकर्मकथंवनकथयश्नकथमयिमन्यतः ॥ अरुवदः ॥ संध्यामृपासीतनि

त्यस्तायादित्यादिविहितं नान्यत् यत्नित्येनेमिहिके ४ कथादित्यादिविहितं धनसाध्यं न द्व
 नाशायान्नकर्तव्यमिति कथं च न ह्येकं यत्नमात्रकामनक्रियन पापकथकामनक्रियन तत्तुल
 मविनाशयनिकामसमन्वितमपि क्रियन नर्वनननागिन ह्येकं अनामादविनाशिकर्मत्वन
 क्रियन न ह्येकं तात्पर्यं अप्यपमपि चिन्तयामस्मि धर्मस्य सत्त्वबुद्धिः ४ कार्यनस्य च न ह्येकं तात्पर्यं
 यनामात्मना सत्त्व ह्यर्थः ४ माहात्मायाः सत्त्वस्य ४ कर्त्तुं न ह्येकं तात्पर्यं कथायुक्ते नि. अ
 थयानूपसर्गान् नित्यं यद्वद्वत्कथादि विद्यापदनिर्णयनं ह्येकं तात्पर्यं कथायुक्ते नि. अ
 वप्रतिताः ४ मधूमती नानाविधराग ह्यमिदवताडपसर्गः ४ ध्यातिरादयः ४ तथा चार्कः प्रतिलो

८२

अवलोकनदवात्रमावर्त्तनथापयो। पयोनयागिर्नाथाः ४ विद्यायकट्कादयः ४ ॥ नानव
 सूटीकवाति। नदानभेदादि। नदानभेदादि। नदाननिमित्तवत् ४ अनामासुतदवादय
 आविर्भवन्निमित्तानि ४ गन्धानीत्यादि देवः ४ ध्यातिराजवाग्निविः ४ यदेः ४ छदपदेः ४ मयिती
 नित्रमः ४ यन्मतीत्यावत् ४ दवेः ४ सहोलायादेवः ४ सचाः ४ ह्येकं तात्पर्यं विद्याधनीजन
 ह्येकं न ह्येकं नास्ति मानिनी ४ युक्तार्थः ४ यद्यपि ४ स्मर्त्तुं न ह्येकं तात्पर्यं सादृशं सन्निवन्भवः
 कागथाः ४ युक्तार्थकान्तरार्थवत् ४ स्मर्त्तुं न ह्येकं तात्पर्यं सादृशं सन्निवन्भवः
 गद्यपद्यदि स्यादिति विवक्षितं ४ यद्यप्येकं तात्पर्यं सादृशं सन्निवन्भवः ४ कथि

वनराजध्वज उद्यन्नधिकार्थ उद्यम्यादधिकार्थ च निमदिना कत्र ४ जंगमत्रमलीयस्त्वमूयदन्ध
 स्ववत्रमलीयत्वं दर्शय कनकनिप्रवकीर्ण कनकसिकनमपास्कला ४ कमलमवानन
 यस्या ४ धननडव ४ धननडु ४ धनात्र ४ वनाली ४ मत्रकटस्य दलनन कामला रुद्या निज
 पूष्यकृतानवा नूरागमनूतदीयानवत्यर्थ ४ विवाहापन्न नापि मनसानूमादिनं वमलीय २०
 नामालाक्ष्मिमायादि व्यापात्रजाताश्च वसाय ४ सानूवागलूत्यादि स्वामी वति सीसानवा
 गुनामापनिन ४ स्वामी सर्वसंसाववा गुनायां पतिनलूत्यर्थ ४ नखलूत्यादि ननूकलूत्य
 न विवकाजातमित्यनूवहिना न कलविषयामिषमसलूवे ४ अस्त्वनी संरामययधुर्का

४ स्वकार्ययनास्त्वका ४ ४ वकल्लुमन्दमन्दपददानधामिर्कगोपकागयन्मस्यान्खादमि
 धूर्ल ४ अगडव्यनवक ४ यत्रमधामिर्कल्लुनि विषयमिव विषय ४ सत्रवाक्तावत्त्वनादोरुक्त
 मूयाथागविथागत्रवमविनोका स्वयासूचिवात् विवसमयनाधिनासविगारुव ४ सीसान ४
 सत्रवसागव ४ सूदूस्त्रव ४ तस्यतात्रलय सुनावार्थ यनात्मज्ञाननमाद्रुक्तन सीसानसन्नाव
 लूत्यर्थ ४ अधूनातीनविंसत्यमदानकषति अगवमयीनदी अत्रगाहस वादूर्यागवसि अ
 कृतादृग्धनलूत्यर्थ ४ मदाननसिकलूत्या गवहर्षरुदानया विनिमदिनी कत्र ४ मदानगवा
 द्यायाकापदलापिसिन्धुर्थ ४ अवधीविना अवतावकायस्या ४ अगवकायपद्वागानि ४ साधू

साधनिवदनि। अथनिपुच्छनि आदिष्ट्यादि निःकार्त्तनं सुगमं। प्रवर्गकलकलपूर्वमवा
 की। यत्प्रसादात्मयनिवचनिकामन्त्रनोर्मुक्त्यादि। अथार्थः समानवानानि। (४४)
 कृष्णमहामयः विष्णुकिप्रसादान्मया नीलुमिमयेवयमावलुसिपविहगाः दूवीकना
 ४ मिमादयामकनयमहास्यग्रहः ग्रहलनस्यार्थः। कोटिल्यदूः खजनकत्वनवगाः नाः नत्यसा
 दादवयार्थः पर्वणि कोटिल्यन्निविन्धः। काधनवोवामिः सवडपाहनः डपद्रुगः दूवीक
 नः डपाहनः धनदगपद्रुगयानपीनिविन्धः। लुक्केवलकाः नस्यायन्तयाविद्यतिनाः
 पार्वनीर्नमूवाधुकल्यन्नीषदसमाकल्यार्थः। मानिनीर्नसाध्वीर्नयदगयनिसखिकथमि

२१

त्यादिनानि वनूकागस्य निष्कवलस्य न्नयथाप्रवपाम वस्त्रीवन्तवः ४ यामवन्यमि निमिवि
 न्धः। विष्णुदाकलस्त्री प्रकाकिनी नत्यजनल्यर्थः। सखिनवयत्यादिना वार्थत्यजनिर्गादगर्भा
 कथयति। वाक्कावित्यादि स्त्रीपक्षसूक्तवचवार्थः। उपनिषद्व्यक्तवाक्काः पाथ्यार्थः। कंकलानां
 कं आत्मानं सुखगीर्षणलभू लकं कंगद्यामूकावानामकावान्कथ्यः। अनन्दद्रूपतया आत्मनः
 सुखवायता कलधुदलुकंगद्वार्थः। कंकलानि प्रकमवाद्यर्थव्यक्त गत्वमस्य मयात्म्यादिवा
 अनित्यार्थः। एतयः ४ रन्मः ४ पर्यस्तानर्थदलिना मगथायद्रमलिप्रिवमलिः। नात्विकाः ५ (अथदिनि
 नः ४ खलितनधूजानलमीन्यत्रमूयानमवपिप्रिवर्तिन वत्नी ४ मलिः ४ जानोजानोयदूक्तवर्ग

दिनतृप्तयनन्निवाद्यान्तयद्वाद्युगमूथर्वनिखाभूर्वनित्रयहृतयन्निवाद्यान्तस्याऽसान
 हर्गवत्तं महावाद्युजनिर्तं जीववृक्षालम्बेर्कृतस्यग्रहणयस्वकायत्वकवलयकृतिवत्ताय
 षां नैद्विदोश्चैद्विदः ४ दाममयः ४ कृतः ४ स्वच्छयाद्याख्यानात् कलयागः ४ कश्चात्मनिर्गमस्ति
 नीरुवनि, कलः ४ कृत्वालयन्यायनसञ्चिदानन्दानन्तादयादिगदाः ४ कलः ४ भर्षायागः ४ प्रवधः ४
 यद्वाक्यदलिनिसिगयानाः ४ गदाः ४ कलः ४ द्यूगवत्तयदुनिर्दनिर्घापाः ४ ग्रहग्रहलंकारनंवा
 तस्यनिर्दनिर्निर्वाक्यलंभेः ४ किंवदूनिर्मेः ४ दूवसंस्कृतिविवकसुनिर्द्विदोश्चैवविवर्केः ४ केऽवदा
 थस्वदूपापरिहरेः ४ नादमीहितादासीकर्तृस्वायलीकर्तृकमार्गितयावदान्निविधिनान्तिग

नरुनविधितयादनाविधिर्युनिवदानसिद्धवस्तुनिधामात्मनस्वभूतद्वाहंनविश्वार्थमित्य
र्थः न च द्वयमायुलसिद्धयामात्मनश्चकितनननर्षाष्टयककृत्यर्थः सर्वमनदित्यादिमनावथा
वृत्त्यनसूगमी।सखीत्यादिसम्बाधनं हनस्यालायार्थसिद्ध्यागच्छन्ती विवकयून्वावनसुन
नी उपनिषद्व्यसूगागीमनि वत्सयत्युक्तीरुलविवकः उपनिषदार्थयाषण्मात्स्वामीयून्वा
ननः ४ हलापरागान्प्रान्माह्वनल किंअनित्रवार्ययून्वा ४ न्निप्रान् ४ स्वनअनि ४ संमार्तिह्य
लनं वदत्रवसूगयामाउन्वयद(गादीयन विवचिन्वेद(ग्ननदू ४ खयाद्याचितयेवयुज्जाल
नकल्व्यमिति यथायवा (षादयारुवनिगात्यर्थो नानो विह्यलाकव्यवहोत्रधनिगसुवेदिक

प्रलम्भात्वालायत्तप्रयागयारुवनितात्पर्यदवित्वस्यसादान्कृत्तुमिच्छामिकायमीधवन्नि
 युग्मः कानामात्मानमवजानन् प्रयुक्तं दास्यतीत्याश्रुत्तं नवमादियुक्तं रुन्मिति। साकथमि
 त्यादिप्रविगतीत्यन्तं सुगमं। राजाविषकः ४५ द्वाविषकसूतातनवत्संख्यकीविष्णुसूक्तकथि
 नीमन्दारादिभानमिथादिगीतायामनूयविष्णुगीतासूपनिषदर्थनवविद्यतन्त्र्यर्थः ४ कथं न क्ववि
 द्ययारुयादित्यादि, पिरुतामापन्नमित्यन्तं सुगमं। क्रमविबुद्धः ४ पविपाटीविबुद्धायं समावनः
 अपरं सुगमं, पूनाहीत्यादि, पूनापूर्वदवाः ४ धर्माधिनिधर्ममार्गनष्टसंज्ञानष्टज्ञानाः ४ न अर्थ
 धर्ममार्गं ननयान् अष्टकन्तं ननयाः ४ नान्दवान् क्लाननयविष्टक ह्युक्तकाः ४ संश्रुतं

२३

ल्यवाचनयतन्नि। तथाचमनूः वाक्यस्य जन्मनः ४ कलस्त्रिधर्मस्य वन्मसिना। वालापिविधावृ
 द्धस्य पिनारुवेति धर्मनः ४। अश्वापयामासयिरुन्, निष्ठुर्वागिनसः ४ कविः ४ यूपकाः ४ निहावा
 चक्लाननयविष्टकान् नान् नमर्थमष्टकन्तं देवानागतमन्यवः ४ दवाः ४ येनात्सह्युव, न्यार्थवः ४
 निष्ठुर्बुलवान्। जन्मनः ४ कर्तव्यम्। क्लानसम्बन्धगनीयानिति। दग्निर्न, उषदवीत्यादि, अष्टनाः
 ल्यर्थः विवर्कसति सर्वजवापनिषत्कारुवनि, अतः नवागदूपसर्पलमित्यर्थः ४। पादवन्द
 नायन्त्र्यस्यार्चनखलूनखल्वित्यादि। अथवनिमातुवप्यधिकनिदग्गयिनिमातासंसावव
 धनं कथानिउपनिषन्मादं ददातीर्थः ४। इवसमूयविगतीत्यर्थः, सनिधनः ४ उपनिष

दर्थज्ञानं न दर्थज्ञानमिति नानिद्वयवर्तनं निवक्तव्यं सहावनपृच्छति अस्त्यूलनं स्वामि
 नित्यादि पूर्वविधकं न्याः अथवा असत्या णिनः तथापि पूर्ववाः अज्ञानमवार्थकित्यय
 नि विकल्पः पूर्वसिद्धांशो यविकल्पनं निमदिनी कवः अत एव यत्र धनप्रह्वनमवय
 याजनं नान्यदित्यर्थः कृष्णजिनह्यादि अथ अत ननं अथ नियमविद्यामया दृष्टा संपूर्णकर्मका
 लं कथितापद्यनियमं कृष्णजिनादिरिः अन्विदं न्यूलुमासः तदादिरिथः पविष्टनाध्रवादि
 आदिपदग्रस्तं उपरिवा समुच्चयं अनूयकासि पृच्छासि प्रश्नानूयागः पृच्छयत्यमवः म
 थार्क्यस्मादिहोदिविषयडनियमविषयमनं यस्मिन् विषये लीयत एतावतायमायस्यय

२४

तन्निवदानस्यार्थः उक्तं धृतिवियतावाग्मानिरुतानि जायतन्त्यादियस्यरासाजग
 वितासाजगदिरानि तस्य तजामयत्वा कथा धृतिः तस्य हवा एतस्यात्मना वैधानवस्य मध्ये
 वस्वतज्ज्ञात्यादि तस्यरासा सर्वमिदं लानात्यपि धृतिः यन्मदयलजः मरुडत्सवतजसीति
 मदिनी कवः कीदृशं मरुः सहजानन्दा कालं स्वाभाविकज्ञानन्दः उक्ता लघ्वगथावने हिनी
 यथयत अन्नमयं प्राणमयमित्या यूपकस्या नायत एतस्मादिज्ञानदन्त्या रथनि वमानन्दमय
 न्ति उक्ता लादीयः उक्ता लादीयः गन् विषादयु विकानिनी निविष्टः अयन्तर्वाय अय
 जन्मन कतिनः स्यान्निप्राप्तवन्ति प्रविगन्तात्यर्थः सुमयीतारवतीनिधुनिः अपि पूर्वस्येन

[illegible][illegible]

नि. कर्मलिङ्गमयनी. अधिकमथकार्त्तु. अधिकानवमव्यधिक
कत्रातीत्यर्थः. श्रीश्वरकानाम्. किंविद्ययिदग्यनि. स्वरावल्यादियः. सफुवनानि. ४३. ४४. ४५.
स्वः. मरुः. जनः. नपः. सत्यान्नानि. सफुवनानियः. प्रकाशयन्. स्वकावल्याननीलानितमामया
नि. प्रकाशस्वरावानि. तमवविद्वान्तजानन्तवर्ग. अतिमृत्त्युः. अनिकान्तमृत्त्युः. निह्यन्ति. वक्रा
स्वतीत्यर्थः. तदवनिद्वयनि. मानास्तीति. दुविष्टुधिद्यामकि. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.
गमनाय. अस्मिन्तथावयुनि. तमवविद्वान्. इति. मृत्त्युमनि. नान्यपथः. ४. विद्यतयनायनि. यस्मा
दिष्टमिह्यादि. एतन्नयदूकं. तदवयुयः. स्वरावाद्यादि. स्वरावनीलानिह्यादि. एतन्नयदूकं.

कं नताय कृविद्यायत्यादिकर्मका लुपयन्तं सुगर्माब्दानीं जेमिनीयामूपरुसन्तिकर्मकाः
 लुत्यादिवदका लुद्वयं कर्मका लुः स्वर्गसाधकका लुः प्रथमः डयनिषत्का लुः ३ पवर्ग
 साधकः का लुः द्वितीयः नयकर्मका लुः स्रुवद्वितीयममिवदविवावला जेमिनिमर्तं सादृष्ट
 कीदृगा विरिथ्यादि कर्माणि श्रुत्वेन रियाजयन्ती श्रुतिं कृत्वा ताथ्यं वादूपकाव कत्वन
 श्रुत्वेः कीदृगेः विविधैः नानावृत्तैः दद्यात्तलानि क्रियात्मकत्वनचउर्विधैः नयापिचउर्वि
 धैः सन्निपकाव के द्विविधैः वादूपकाव केः किं कृत्वा कर्माणि विरिथ्य विविधप्रकाशक
 म् रुदं कृत्वा नयप्रकाशः साध्या नूवधत्वनदिविधैः नयापि साध्या सयविधं श्रुत्वा यियाग

दानरुमत्वनविविधः सायिवन्नरिधनान्नवात्यासुगुणखापक्रियानेवेवनकाविधः अथ सर्व
 प्रविणषकधनलोभवकुर्यादिवस्यतन्नायि अधिकान्नराजिः कम्मलिभूमेयाजयनिभूविः
 कानालि अतिष्ठामादीनिस्वर्गदिकाम्यसाधनानि पूनः कीदृशीमांसाद्यत्तादिहिर्नगविनिथा
 जकयुमालोवननगनाभूतिनाग्यादयथधूतिलिगवाक्प्रकवलसुनसमाख्याः षट्कीदृशे २१
 नरेऽष्टाकापदलोऽष्टाकडपदभयेऽष्टपदलवायेऽभूतिदलगेत्यभूतिदलनगकुकीति
 व्यत्ययायथाप्रवृत्तिविहृतिविनिप्रवृत्तौविहृतिविहृतिषूभूतिदलनगनेविति ॥ रामपी
 त्यादिनथाहीत्यनपार्थवर्तिनी मूखावलकनभूरिप्रायः कीदृशीकाम्यागमः काम्यावगमः

क्षानाथमीमांसाधिदेवतनददयाधिरुगयाधिसुहृत्तयाददयः कुरुत्वमूर्क उतागिनस्वामि
 नारदाचार्यलोकलुशिकायनूषः लोकिकलोकप्रसिद्धः नदन्यत्वंकथयति प्रकल्प्यादिद्वावा
 त्मानोजीवात्मायवमात्माय तत्र प्रकजगतां वदितानि पृथग्विधवमात्माभूयः पूनजीवात्माभा
 हाथीः माहनाविशयाभूयः प्रकः कर्मरुलानिर्वृत्तिजीवः भूयः यत्राददानि प्रकः कर्म
 सुनिश्चयतडयदिग्यत अपत्रः गमसुडयदष्टादीद्यनीमिदवः सः पूनूषः कथंक्रियासूकर
 निमीराव्यन्निःसीगमयतः निवृत्तनत्वादिति ॥ वाज्यादिसूगर्मन्नामपूनूषकथयति द्वाविति
 दोहोपदिलोचनितभूमानोसमानमकंरुदं अथयत्वननवीवयनिश्चयनपनिष्ककवर्तनसू

सपत्नीसहायो यनस्य नमन्या न्या नूयुलो डयवानको । यद्विपक्ष स्वयको यलुर्गनसहायव
 पतत्यन नूयु पियत्यरिधानान् संयुको यनस्य नारिनी सखायो मूयान्या नूकूलो नयावकः
 पियल्लेवाधिद्रुमहर्ल पक्षमहि । आत्मपक्ष पियल्लेकर्महर्ल पक्षमात्रवर्चयवियार्क आत्रवर्ण
 नमिथ्यर्थः मूयसु मूयननपि मूयुजानापि वाकणीतिदद्यामाना रुवति यनमात्मनिग्रुनिन २८
 व्याथविनिकाश्चात्माधिकावसि द्वादसूपलुसयूजासखासमानेवर्क पविषसजान नयाव
 कः पियल्लेखाद्वननन्या वाकणीतिद्विक्वनस्यवाखद्वन्दसी तिडोस्म नद्वादसूपलुनिनिदि
 । नक् विद्यावैलषिकं न्यायसंख्याः काविदिद्यादि विन्धमलषकल्पनपनाविल्यषांसवषावि

लषस्यरुदस्यकल्पनकथनं गत्यवावे लषिकगर्कविद्यावि लषवद निवे लषिकं प्रकत्वदि
 ल्विल्लपृथक्काद्यग्रयकह्यकादिषू वि लषकल्पने यनस्य नवि लषसामान्यषू वि लषक
 ल्पनपनावे लषिकी ॥ अयवा गोतमी न्यायेन नमाने नन्वयव्यनित्रके वार्द जल्पं विनलुचिकथ
 ययी विरुचनी विस्मयनी नत्व बूडुत्सारिः कथावादः स्वयकस्त्वपनावि नाविजिगीषू कथा
 विनलुअन्यायेः की धनेः सनश्चलजानिः नियहायन नेश्चलजानि निषहमयः अरिघायाय
 थारव विक्ल्पयित्वायदूषर्ल नक्कल मूसैवल्धा नजानिः यवाऊयकावर्ल नियह मून्यारुकापि
 लीसांखाविद्या विरिथविचर्क कत्वा प्रकृमः यनूष स्यरिदां रदयूनडदारुनमी कीटणीतत्वानां

पंचविंशति संख्यानां गणनाय नाक नक्रमल मरुदहं कायादिसंज्ञकमे ॥ आयासिक विंशति का
 र्या पंचविंशति गत्वानां सग्नक्रमल गणना कनास्ति न यथा मूलं विद्वति न विद्वति मरुदायाऽयनि
 विद्वतयः ॥ सयथा ठगकसु विवात्रानवायकनि ॥ नवा विद्वति ॥ यवृषन्यायक मूकस्यावलि
 ॥ किनायथार्थ व्याख्यानान् मूकावलि विवमूकावलि न कनयी किवा नत ॥ अर्क अक्षान्दकूल
 मारुतलं सुगीतिहास्युवादादि अयदुर्न आत्मयकीकनं अयवसूगर्म ॥ अथ हीनार्हं गीता
 मंथविष्णुमदीया र्थगीत मुक्तिगन्त्यर्थ ॥ गलनूयूनामदागालं का नडपाख्यामादिगलित ॥ च
 वृयदमर्थ ॥ स्तिगन्त्यर्थ ॥ उयनिषमूलगीता नननत्सुर्गनि वसया माउमान विमंगकनसस

२२

उर्म सादवर्न अस्त्रसत्वा ॥ अस्त्रसत्वा ॥ सत्त्व गुण विना वायो वलद्वयस्त्रावया विनिमदि
 नीकन ॥ अयवसूगर्म ॥ तानरुमित्यादि द्विषन ॥ गलनू अस्त्रसत्वा अस्त्रान् अकूलान्
 लुशया लुहं कम वायावन् कमना स्तिनिन्तिमदिनी कन ॥ अस्त्रीधवनि गथावधूति ॥
 अस्त्र्यानामत्यादि प्रभाह्व यदूर्कं ननु प्रकाशयति कायमीध्वनियन् अत्मानमजान
 नं प्रनिकानामडरुवं दास्यगीत्युर्कं अयवसूगर्म ॥ गथाही निवृदावयकमेथी वाक्का
 आत्मा अत्राणनद्या मन्त्र्यानिदध्यासि नवा द्रष्टव्यं नि यदूर्कं ननु असीत्तदन्यन्त्यादि
 नाध्यानव्यन्त्यूर्कं प्रभासीत्यादिनामन्त्र्यन्ति गूतमय विरावय नीनि निदध्यासि नवा द्रष्टव्य

मिनिभ्रमोयस्तुतन्त्रोद्यवः सनातनः प्रमान्तुलाः न्याययुक्ताः मातृदवातनसप्तवंतुः
नादिमाययाद्विधारिन्नः ननुतत्त्वतः यथागतिलविचयमात्रिर्माद्विधारिन्नः यमः १००
ममनित्यानन्दविदात्मनां प्रवृत्तिः ममकीदृशस्य भूवृत्तिः नस्य रिन्नस्य प्रत्यक्षतः ४ जनामवगतः
पितृः ४ नित्यानन्दत्वादि विबुधस्य वदवृद्धा गृहीतमद्यतदर्थं नस्य गवक्षनयामीति विवर्कः
प्रत्यक्षं विवर्कनचपदार्थज्ञानानवाक्यार्थवृद्धा सन्त्युक्तं तदर्थं बाधयितुमात्रयत्नः ॥ ५ ॥
त्यादि ज्ञासि ज्ञप्रगतत्त्वमसीति वाक्यार्थं विविच्य बाधयति आत्मव्यतिविकसकलदृग्भुजानं
भूषणकमभासीत्यादि ज्ञानसन्निना नारुदुना विह्वलसार्धं विविच्य पवित्रः सर्वतः प्रपन्नार्हः

मिनिद्वन्तत्त्वानां प्रपञ्चानां विलयससि विदात्मनित्वदर्थे विह्वलसन्निपूनवृत्तिननर्वस्म
त्त्वानत्वमसि तच्चिदात्मकत्वं नूनं ननु यत्नसाहमंसीति भूक्तः ४ भूक्त्यनवगतं आत्मपरं आ
त्मनः ४ यत्नप्रकाशयत्नसमूधान्तं प्रकाशमकीदृशं तदाधितरवक्षन् वाधितरवृद्धत्वादि
ववक्षन् यत्नान्तरं ४ भूक्त्यनवगतं तद्विदितानन्दसानन्दमित्यादि विलास्यन्तं सुगमं निदध्यास
नं निधिनाथं निविकर्तनं निपूर्वस्य सन्नक्तत्वेनाध्यासाः ४ प्रयागगानानिद्ववर्तन्त्ययानूक्त
ननायनिषत्तुसंनिदिता हन्ति ॥ ७ ॥ यत्नस्यत्यादि ज्ञानानि कर्तुं कान्तक्रियाविलक्षणं संकल्पया
नयः ४ भूक्तिर्नाथक्रियात्यदि ४ दृष्टविद्यार्थानुयत्नः ॥ सद्यदिपिहलाककामारवनि संकल्पादवस्य

विग्नः समलिङ्गनीत्यादि कुत्र सत्त्वाः कुत्र स्वरावाः ॥ न पराध्वः ह्यर्कं निदध्वा सन्तु उपनिषद
 धर्मानन आश्रयमित्यादि आश्रय विग्नमदृष्टपूर्वमित्यर्थः ॥ गुरुस्याननगरावस्ते पनं संकर्ष
 ताविद्याननमनसाविद्यादयः प्रवाधयन्त्यान् प्रवृषन्नानादयः विवकसहिताः उपनिषदवि
 श्रुत्वा किं समाज उच्यते तात्पर्यं न्यूनकन्या अनर्धनिरुजति प्रवाधयन्त्यादयः प्रवृषन्मये निष्ठा
 मान् प्रवृषन् विग्ननीत्यर्थः कन्या कीदृशी पत्रिकेत्रे ॥ समं सरुसा नीधं भारं ग्रसनी रुधन् पत्रि
 कत्र ॥ सरुपयः (के पत्रिवात्रया विनिमदिनी कत्र ॥ यूनः कीदृशी उदा मयूनि दामरिः ॥ सुकन्द
 गजः समूहं दिग् ॥ यथा गयनी प्रकाशयनी गति दिव मनसः स्वकस्तुली निरिधय प्रत्यक्षं
 विद्यदिव ।

१०१

दूतगच्छियथास्यादर्व प्रत्यक्षं सुकन्दक टास्ति उन्नगः कट्टूपः ॥ न दायजता दगस्ति ॥ यथा (प्रादः
 यश्च कीयन्माया कनानि प्रोक्तमित्यादि सायं प्रवा (प्रादयः सार्धं वायस्मिन्नस्य दिनयै लाव्यं उर्व
 विनक्तं पदवीन समात्राह नि अफि उवाहयवनकात्रः काका विनक्तं प्रमादूह संगयन् गय
 मन्ति मदिनी कत्र ॥ प्रवा (प्रादयः कीदृशी ॥ सरुज प्रकाश लिङ्गः ॥ सारा विकलतः ॥ मनाद नः ल
 लिङ्गं हानरुदस्यादस्ति गल्लिङ्गं निविद्यः ॥ सरुज प्रकाश ललिङ्गं मित्यपि पाठः ॥ गद्ये लाव्यं विग्नवर्ण
 रूपाय उर्व किं किं किं दूत्रय विग्नं अयादि गीनिवाह गी उदि गी उर्द्ध गी उत्सा विग्नं अपसा विग्नं सूर्य
 उवावर्च वध्वन् समीकर्त किं वरिला प्रि विलीनं का विग्नं यूनः किमिदं न किं चिद् न किं वनः

एतन्ननुपलब्धिर्निर्गतिवादननन्धानसुखयुक्तसुखकथाकुरुववाधयनिपविष्टमनप्रकाशसं
 र्वैकाजातः यन्नुभस्यात्मनः गता कानात्पलिः ४ सानन्दमियादिना प्रकाशयति सुप्रहर्षं सुप्रहावदि
 त्यर्थः ४ तथाहानि गदगयिनिमाद्ववाधकानः ४ नमवधुयद्वनीकृत्यमाह भूयकात्रापियथार्थज्ञानं
 रुचनि विकल्पायथार्थज्ञानं सप्तवनिडा गीडमथ निवस्यकाथानिर्वचनीयः ४ वाधउषानवन्मिः
 भूजनिजातः ४ यन्नुदाविवकमिनिगानि यमभूदियदननियमासनप्रहर्षिसन्निहिर्वर्तिसर्वः
 विष्णुत्तकं स्तुवति सप्तवाहं विष्णुः ४ तत्त्वमसीत्यादिवाक्यनसर्वं विष्णुमयं जगदिति ज्ञातं विष्णु
 र्वस्तुवती विष्णुः ४ विष्णुः ४ नानार्थतातथात्रपिमदिनिकवः ४ एषं भाकः ४ त्वर्थः ४ सर्वथाकृतकः

१०२

ह्यास्मि साहमिदानीं विदितां दितां वाभूतकिं तद्वत्तामं कन विन्नाड्यद्यमस्तुनकमपिनयुक्तनकमपि
 नयुक्तनसार्यगृहामनिवहं रुवितासिवापतरुयादिविणषण्ठयुवसार्यसम्भूतदवगृहं यस्यस
 मपत्रमहंसं त्वर्थः ४ यविणयादिनामं यन्नामक्यादिविवकः ४ कृतकृत्यतां भूगमत् प्रणाः
 नानिः ४ यन्नामकाश्वागिमाहादिर्यस्य यन्नामकावानिः ४ यन्नामकाविपा ० ४ तयवध्वर्नः ४ का
 तयः ४ कामः ४ कायस्मथालारा रुषामानमदस्मथा ४ यवर्नमूत्तजदर्वं गमिन्त्यकसूवीर्यपः
 ४ यवध्वर्नः ४ वृत्रानिमायया ० ४ पिवाभूयमवार्थः ४ भूतं सदानन्दयदनिवगितः ४ सन् भूतान्दा
 तददाभूतान्दायववालीकजस्कवजः ४ भूतं नजायुगविणषण्ठयथयपत्रमस्तुममकिमपि

र्शनीयं नास्ति तथापि सकला यका वायया धर्मः चर्ज्यः चर्ज्यादिपर्यन्तः ४ अस्मिन् जगति
 मरुतादिर्दृष्टिं रूक्षमयः किं ना विधत्ता नाना ४ अर्था लयन्तु स्वनिगविविधः ४ अस्मिन्
 दूनी रूताना नाना विध उपपन्नवाः ४ उत्पत्तिनाथः ४ उपपन्नवः ४ कियविधवा नाना यानपि न्ति
 दनी कवः ४ महान् संघाना विरुदन्तु विषय ममता ४ अर्था ४ र्पका यत्नत्वा नमः ४ पदं विदि १०३
 मायुल विगवा यथा तादृशः ४ त्वत्स सादात् नव विष्णु रूकः ४ प्रसादात् न्ति सर्वान् वयः ४ य
 क्कनन कान् पजी वयत्ता न्ती का क्कनय नू विना न देवा विमत्सने ४ ला कप विग्रहार्थः सहिर्म
 ना गद्य वला कनीयाः ४ निर्वृद्धा स्याद्वि रिमा सेविति सुत्कर्म संनयः ४ य विग्रहः ४ महता सापि नू

नी निवस्यतां न कर्षयन्तः ४ जगान् लन्दु लिखित वर्षः ४ कत्रा दू कत्रपं वाणी नि समावयानू वि क
 वरुणी का प्रवाः ४ अदथा यद्या नानू पदिष्ट मय नू विनया र्था न मात्स्य कृया गद्ये ४ य वि द्वाप्ति नी वि
 द्वाप्ति न्ति ज महि म्र वक्र मर्ध्व दूषाः ४ ॥ ग्री वन्द सिंह स्य नृ पस्य नृ पस्य वाक् ४ प्रवाध चन्द्रा दय नाट
 क स्या टी का क्कनय नू विना दस्याः ४ प्र निष्ठा क्रियतां मह डि ४ ॥ अन्ति नी नू कि दनी य वृध वाय
 ल कूल कमल वन नानू रानू क वन नयणी नू वि क व वि न वि गार्था द्नि नू प ल य दार्थ विव कारि
 आना प्रवाध चन्द्रा दय टी कार्या भ्रष्टा ४ रूकः ४ समा क ४ ॥ ३ ॥ ॥ ग्री ति ला क्क व्यापक विष्णु वन म ४
 सम्भगु रू ४ वे ञ्जा षट्क सू २ नो ३ ३ थ क्कू थ वन्दो दय नाट क काय या टी का ग्री नत्त क ज न ना जा पा ध्या

नाना जल ॥ संपूर्ण ॥

आशा दारु काथि

2.530

ASHA ARCHIVES

१०४

रिपोर्ट - १००६ १०४